

วารสาร วิชาการ

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1
เดือนมกราคม - มีนาคม 2558

ISSN : 1513-0096

บทบรรณาธิการ

ในช่วงปิดภาคเรียนที่ผ่านมา เชื่อว่าคุณครูหลายคน คงไม่ได้หยุดพักผ่อน หรือใช้เวลาอยู่กับครอบครัวอย่างที่ตั้งใจไว้ เพราะมีภาระงานที่เข้ามา ทำให้ครูต้องมีการเตรียมตัว ทั้งการพัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานต่างๆ จัดให้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในภาคเรียนใหม่ ปีการศึกษาใหม่ รวมถึงการเตรียมการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การตระเตรียมสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น กองบรรณาธิการขอเป็นกำลังใจให้กับครูทุกๆ ท่านที่เสียสละแรงกายแรงใจเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

สำหรับวารสารวิชาการฉบับนี้ มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้มาให้อ่านได้ศึกษาหาความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน และบริบทของแต่ละสถานศึกษา เช่น เรื่อง “การพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน (Standard Classroom)” ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2” เรื่อง “หลักการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process)” ของคุณครูสวัสดิ์ วรรณศิลป์ เป็นต้น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่น่าสนใจจะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่มากนักน้อย แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ

Contents

ฟิสิกส์สัประยุทธ์ :
สงครามวิทยาศาสตร์ของวัยโจ๋

2

การพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน (Standard Classroom)
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

12

บทบาทสมมติเพื่อการเรียนรู้...
จากนิสิตครูปฐมวัยสู่เกษตรกรตัวน้อยแห่งไร่ชีชี

22

การปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น

38

หนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

52

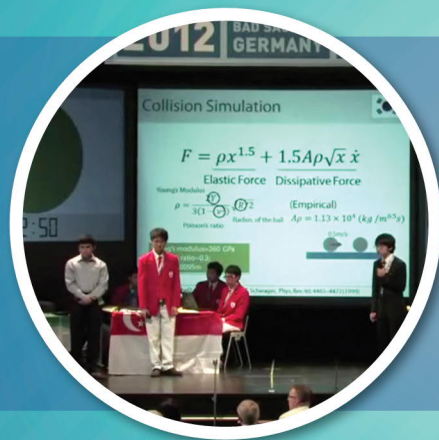
หลักการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน
"Retention Learning Process"

68

จิตศึกษากับการพัฒนาปัญญาภายใน

82

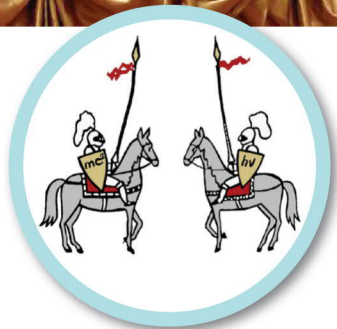
ฟิสิกส์สัประยุทธ์ : สงครามวิทยาศาสตร์ของวัยโจ๋

โดย...พุทธชาติ ทองกร

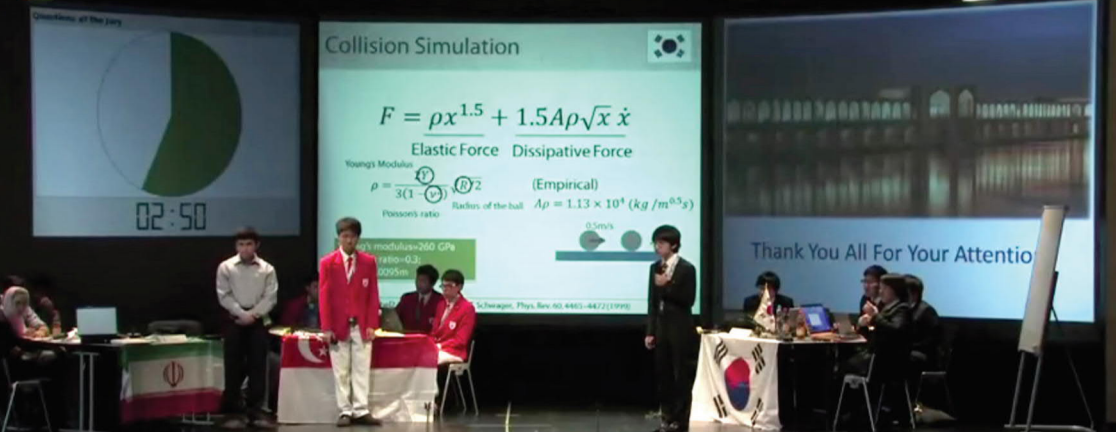
นักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันฟิสิกส์สัประยุทธ์ระดับนานาชาติ International Young Physicists' Tournament (IYPT) ครั้งที่ 28 ในปี พ.ศ.2558 เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) จะเป็นเจ้าภาพร่วมดำเนินการจัดการแข่งขันดังกล่าว ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน – 4 กรกฎาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเฉลิมพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในด้านต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่

พสกนิกร ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาสาขาวิชาฟิสิกส์และวงการวิทยาศาสตร์นานาชาติ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นและแนะนำการแข่งขันฟิสิกส์สัประยุทธ์ระดับนานาชาติแก่นักเรียน ครู บุคลากร และบุคคลทั่วไป ที่สนใจ และเพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนไทยสำหรับการทำวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ขั้นสูงต่อไป โดยจะมีเยาวชนจากประเทศต่างๆ เข้าร่วมแข่งขันประมาณ 30 ประเทศ กรรมการทั้งในและต่างประเทศ คณะทำงาน ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้นประมาณ 3,000 คน นับเป็นเวทีการแข่งขันระดับนานาชาติทางฟิสิกส์เวทีเดียวของโลกที่มีการประลองทางวิชาการของนักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์ที่มีความสามารถยอดเยี่ยมจากทั่วโลก

ความเป็นมาของการแข่งขันฟิสิกส์สัประยุทธ์ระดับนานาชาติ

International Young Physicists' Tournament (IYPT)

ความเป็นมาของการแข่งขันฟิสิกส์สัประยุทธ์ระดับนานาชาติ International Young Physicists' Tournament (IYPT) เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 โดยภาควิชาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยมอสโกในชื่อว่า Young Physicists' Tournament (YPT) และปรับเป็นระดับนานาชาติในชื่อว่า International Young Physicists' Tournament (IYPT) เมื่อปี ค.ศ. 1988 แต่ยังคงจัดการแข่งขันในกรุงมอสโก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1994 จึงเริ่มจัดที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ และมีการหมุนเวียนไปแข่งขันยังประเทศต่างๆ ตามความสมัครใจของประเทศเจ้าภาพ

ลักษณะของโจทย์ที่ใช้ในการแข่งขัน

IYPT เป็นการแข่งขันทางวิชาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ต้องใช้ความรู้และทักษะที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นำเสนอคำตอบสำหรับปัญหาเหล่านั้นด้วยข้อมูล ทฤษฎี และผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์ พร้อมตอบคำถามเพื่อแก้ไขข้อโต้แย้งของฝ่ายตรงข้าม ในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิทยาศาสตร์ มีลักษณะคล้ายการได้ว่าที่ทางวิชาการในการแก้ไขโจทย์ปัญหาปลายเปิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน จำนวนทั้งหมด 17 ข้อ ที่มีลักษณะเด่น คือ ลักษณะของโจทย์คำถาม

มีความน่าสนใจง่าย แต่ซับซ้อน มองได้หลายระดับ หลายมุม กระตุ้นความแปลกใหม่ พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะและบุคลิกภาพของนักเรียน ซึ่งทุกทีมที่เข้าร่วมการแข่งขัน ต้องทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบาย ออกแบบ และทดลอง เพื่อหาคำตอบภายในระยะเวลาประมาณ 9 – 11 เดือน นับตั้งแต่คณะกรรมการจัดการแข่งขัน หรือ IOC (International Organizing Committee) ประกาศโจทย์ทั้ง 17 ข้อ จนถึงเดือนที่มีการแข่งขัน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ลักษณะของการแข่งขัน IYPT

ลักษณะการแข่งขันจะดำเนินการแข่งเป็นรอบๆ แต่ละรอบจะมีทีมเข้าแข่งพร้อมกันบนเวที 3 ทีม (แต่ละทีมจะมีจำนวนสมาชิก 3 – 5 คน) การแข่งขันในแต่ละสนามมีทั้งหมด 3 ยก ซึ่งทั้งสามทีมจะผลัดกันทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำเสนอ (reporter) ผู้ชกค้าน (opponent) และผู้วิพากษ์ (reviewer) โดยมีคณะกรรมการ (juror) 7 - 8 คน จากประเทศต่างๆ ที่ไม่ได้แข่งขันในรอบนั้นๆ ให้คะแนนแต่ละทีม ในส่วนของการนำเสนอ การชกค้าน และการวิพากษ์ เป็นการแข่งขันที่นักเรียนทั้ง 3 ทีม รวมทั้งคณะกรรมการต้องตั้งใจฟังการนำเสนอจากนักเรียนทั้ง 3 ทีม ถือว่าเป็นการแข่งขันที่มีความเข้มข้นในเชิงวิชาการมาก

เนื่องจากโจทย์แต่ละข้อมีคำตอบและแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ขึ้นกับมุมมอง ประสบการณ์ และองค์ความรู้ของผู้แข่งขัน จึงทำให้เกิดความยากและความท้าทายอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การนำเสนอเพื่อให้ทีมอื่นและกรรมการยอมรับ ในทฤษฎีและผลการทดลองของทีมตนเอง รวมทั้งต้องฟังข้อคัดค้านจากทีมอื่นและหาเหตุผลมาอธิบายหักล้าง นอกจากนี้ ยังต้องสามารถฟังและจับประเด็นได้ดี เพราะการแข่งขันไม่ได้มีเพียงการนำเสนอ แต่ยังมีการซักค้านและการวิพากษ์ ที่ต้องผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ครบทุกทีม นับเป็นกิจกรรมทางเลือกหนึ่งที่มีลักษณะแยกคาย ในอันที่จะกระตุ้นนักเรียนให้สนใจวิทยาศาสตร์ผ่านกระบวนการสัประยุทธ์หรือการประลองทำทดลองความรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าทำการทดลองเพื่อหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนทำโครงการวิทยาศาสตร์เต็มรูปแบบ และสื่อสารวิทยาศาสตร์สู่สังคม

IYPT แตกต่างจากการแข่งขันฟิสิกส์โอลิมปิก โดยฟิสิกส์โอลิมปิกเน้นการแก้ปัญหาฟิสิกส์และทักษะการทดลองรายบุคคล แต่ IYPT เป็นการแข่งขันที่เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทุกคนในทีมจะต้องช่วยกันแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งปัญหาด้านฟิสิกส์และปัญหาด้านเทคนิคอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

การเข้าร่วมแข่งขัน IYPT ของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2551 ทางโรงเรียนมหิตลิวทยาฯ ได้ส่งผู้แทนไปสังเกตการณ์จำนวน 3 ท่าน ที่ประเทศโครเอเชีย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมการแข่งขัน และในปี พ.ศ. 2552 โรงเรียนมหิตลิวทยาฯ ได้นำร่องโดยการส่งทีมนักเรียน 5 คน พร้อมผู้นำทีม 2 ท่าน เข้าแข่งขันเป็นครั้งแรกที่ประเทศจีน ทีมไทยได้อันดับที่ 26 จากจำนวนประเทศที่เข้าแข่งทั้งสิ้น 27 ประเทศ หลังจากนั้น ประเทศไทยส่งทีมเข้าร่วมแข่งขันทุกปี แม้ผลการแข่งขันจะขยับอันดับขึ้นมา แต่ก็ยังอยู่ในกลุ่มที่รั้งท้าย สำหรับผลการแข่งขันในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ปรากฏว่า ประเทศสิงคโปร์ได้รับรางวัลชนะเลิศติดต่อกันทั้ง 2 ปี

การคัดเลือกนักเรียนเพื่อเป็นตัวแทนประเทศไทยจะดำเนินการโดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) โดยจะเปิดรับสมัครและคัดเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของนักเรียนจากความสามารถทางวิชาการและทักษะการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ความสามารถที่นักเรียนแสดงออก

การนำ IYPT มาพัฒนาการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เล็งเห็นประโยชน์ของกิจกรรม IYPT ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีความแยกค้ายในอันที่จะกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานสูงขึ้นทัดเทียมกับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยให้เยาวชนไทยมีความสนใจในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น จึงจัดให้มีการแข่งขันฟิสิกส์สัประยุทธ์ของนักเรียนในโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทุกปี ซึ่งปีนี้ กำหนดจัดในวันที่ 6 – 7 มิถุนายน 2558 ณ โรงแรมปรีซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร รวมทั้ง วางแผนที่จะจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมและขยายผลสู่โรงเรียนต่อไป เพื่อที่ในอนาคตประเทศไทยจะสามารถผลิตบุคลากรทางวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ เพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีพระประสงค์ให้ประเทศไทยมีนักวิทยาศาสตร์ที่สร้างงานวิจัยในระดับสากล

ตัวอย่างโจทย์ IYPT 2015

ขอยกตัวอย่างโจทย์ IYPT 2015 ที่จะใช้แข่งขัน ซึ่งได้กล่าวไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่าประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพ ซึ่งแปลโดย ผศ.ดร.สุรเชษฐ์ หลิมกำเนิด ตรวจสอบโดย ผศ.ดร.บุรินทร์ อัสวพิภพ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การบรรจุ (Packing)

The fraction of space occupied by granular particles depends on their shape. Pour non-spherical particles such as rice, matches, or M&M's candies into a box. How do characteristics like coordination number, orientational order, or the random close packing fraction depend on the relevant parameters?

สัดส่วนของปริมาตรที่มีอนุภาคขนาดเล็กจะแทนที่ในภาชนะขึ้นกับรูปร่างของเม็ดอนุภาค จงเทอนุภาคที่มีรูปร่างไม่เป็นทรงกลม เช่น ข้าว ไม้ขีดไฟ หรือลูกกวาด M&M ลงไปในกล่อง ลักษณะเฉพาะอย่าง เช่น เลขโคออร์ดิเนชัน ลักษณะการเรียงตัว หรือ อัตราการอัดแน่นที่สุดอย่างสุ่ม ขึ้นกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างไร

2. กล้ามเนื้อเทียม (Artificial Muscle)

Attach a polymer fishing line to an electric drill and apply tension to the line. As it twists, the fiber will form tight coils in a spring-like arrangement. Apply heat to the coils to permanently fix that spring-like shape. When you apply heat again, the coil will contract. Investigate this artificial muscle.

ยัดสายเบ็ดแบบพอลิเมอร์เข้ากับสว่านไฟฟ้า จากนั้นดึงให้เกิดแรงตึงกับสายเบ็ดระหว่างที่สายเบ็ดม้วน เส้นใยจะรวมกลุ่มกันเป็นขดลักษณะคล้ายสปริงให้ความร้อนกับขดเพื่อทำให้สายเบ็ดคงรูปร่างของสปริงตลอดไป หากท่านให้ความร้อนอีกครั้ง ขดเอ็นจะหดตัว จงสืบเสาะ “กล้ามเนื้อเทียมนี้”

3. หนวดแมว (Cat's Whisker)

The first semiconductor diodes, widely used in crystal radios, consisted of a thin wire that lightly touched a crystal of a semiconducting material (e.g. galena). Build your own “cat's whisker” diode and investigate it's electrical properties.

ไดโอดจากสารกึ่งตัวนำรุ่นแรกๆ ที่พบในวิทยุที่ใช้ลึกลับประกอบด้วยลวดบางที่สัมผัสเบาๆ กับผลึกของสารกึ่งตัวนำ (เช่น กาลีน่า) จงประดิษฐ์ไดโอด “หนวดแมว” ของท่านเอง และสืบเสาะสมบัติทางไฟฟ้าของตัวอุปกรณ์

4. เปียกและคล้ำ (Wet and Dark)

Clothes can look darker or change colour when they get wet. Investigate the phenomenon.

เสื้อผ้าจะดูคล้ำขึ้นหรือดูสีเปลี่ยนขณะที่เปียก จงสืบเสาะปรากฏการณ์นี้

5. ถ้วยกาแฟ (Coffee Cup)

Physicists like drinking coffee, however walking between laboratories with a cup of coffee can be pro. Investigate how the shape of the cup, speed of walking and other parameters affect the likelihood being spilt while walking.

นักฟิสิกส์รักการดื่มกาแฟ แต่การเดินไปมาระหว่างห้องปฏิบัติการพร้อมกับถ้วยกาแฟอาจสร้างปัญหาได้ จงสืบเสาะว่าแก้ว อัตราเร็วในการเดิน และปัจจัยอื่นๆ ส่งผลต่อความเป็นไปได้ที่กาแฟจะหกระหว่างเดินอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

<http://www.facebook.com/IYPT.Thailand>

<http://www.iypt.org>

การพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน (Standard Classroom) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

โดย...ดร.สุกชัย จันปุ่ม

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 2

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในระดับปฏิบัติ คือ “ระดับห้องเรียน” เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษ ที่ 21 และเพื่อให้พร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีครูผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับห้องเรียนโดยตรง โดยรูปแบบการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน 2) กระบวนการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน 3) ตัวชี้วัดห้องเรียนมาตรฐาน และ 4) บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์เป็นภาพประกอบ พร้อมทั้งรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

หลักการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน

การพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน มีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ การบริหารงานที่มีการถ่ายโอนอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจไปยังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยตรง 2) หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมการสอนที่ครูสร้างและคงสภาพเงื่อนไขของการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลขึ้นในห้องเรียนมาตรฐาน และ 3) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน

2

กระบวนการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน

กระบวนการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วางแผนเป็นระบบ เป็นกระบวนการวางแผนพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน วางแผนการจัดการเรียนรู้ และวางแผนประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 2) **ครบถ้วนข้อมูล** เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน และการจัดกระทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน 3) **เพิ่มพูนความรู้** เป็นการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ 4) **นำสู่การปฏิบัติ** เป็นการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามแผนที่กำหนด ตามบทบาทหน้าที่ เติบโตตามกำลังความสามารถ และศักยภาพในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน และ 5) **ตรวจรับประเมิน** คือ การดำเนินงานติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน โดยการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดห้องเรียนมาตรฐาน ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน โดยแยกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

3.1 ระดับปฐมวัย

3.1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน (นักเรียนคุณภาพเยี่ยม)

คุณภาพผู้เรียน หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) เด็กมีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง 2) เด็กสามารถดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองได้ 3) เด็กมีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก 4) เด็กมีความร่าเริงสดชื่น แจ่มใส 5) เด็กมีวินัยและรับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู 6) เด็กให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและแบ่งปัน 7) เด็กเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 8) เด็กมีมารยาทในการพูด การฟัง 9) เด็กมีมารยาทในการรับประทานอาหาร 10) เด็กแสดงความเคารพต่อผู้อื่น 11) เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ และ 12) เด็กสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้

3.1.2 ด้านคุณภาพครู (เต็มเปี่ยมคุณภาพครู)

คุณภาพครู หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของครูในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านคุณภาพครู ได้แก่ 1) ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครอง 2) มีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล 3) มีแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล 5) มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเด็ก 6) มีการประเมินพัฒนาการของเด็กทุกด้าน 7) มีการจัดทำเอกสารธุรการชั้นเรียนอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน 8) มีการนิเทศ ติดตามการจัดประสบการณ์ประจำชั้นเรียน 9) มีการสร้างวินัยเชิงบวกกับเด็ก 10) มีการรายงานพัฒนาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาเด็ก 11) ครูใช้สื่อ ICT เพื่อสอนและสนับสนุนการสอน และ 12) ครูมีลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3.1.3 ด้านสภาพแวดล้อม (บรรยากาศแห่งการเรียนรู้)

สภาพแวดล้อม หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) จัดอุปกรณ์ภายในห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ 4) จัดมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก 5) จัดระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสม และ 6) จัดอุปกรณ์กลางแจ้งอย่างเหมาะสมและปลอดภัย

3.1.4 ด้านปัจจัยสนับสนุน (ปัจจัยสู่ปัจจัยสนับสนุน)

ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของระบบบริหาร และระบบการสนับสนุนในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านคุณภาพปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 3) สถานศึกษาให้การสนับสนุนสื่อ ICT เพื่อใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) มีระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีประสิทธิภาพ และ 5) ชุมชนมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการศึกษา

3.2 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน (นักเรียนคุณภาพเยี่ยม)

คุณภาพผู้เรียน หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีกิริยาจาเราะเรียบร้อย 2) ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน 3) ผู้เรียนแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ 4) ผู้เรียนเคารพและเชื่อฟังครู 5) ผู้เรียนมีความตั้งใจ เอาใจใส่ ขยันและเพียรพยายามในการเรียน 6) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 7) ผู้เรียนรู้จักการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น 8) ผู้เรียนดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียนและโรงเรียน และ 9) ผู้เรียนปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสม

3.2.2 ด้านคุณภาพครู (เต็มเปี่ยมคุณภาพครู)

คุณภาพครู หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของครูในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านคุณภาพครู ได้แก่ 1) ครูมีเอกสารประกอบหลักสูตรของสาระการเรียนรู้ที่สอน 2) มีสมุดบันทึกการสอนซ่อมเสริม และสอนแทน 3) มีสมุดนิเทศ และมีการติดตามการจัดการเรียนการสอนประจำชั้น 4) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้ปกครอง 5) มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 6) มีหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 7) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล 8) มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน 9) มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนที่หลากหลายและเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา 10) มีการจัดทำเอกสารธุรการชั้นเรียนอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน 11) มีการสร้างวินัยเชิงบวกกับผู้เรียน 12) มีการรายงานพัฒนาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน 13) ครูใช้สื่อ ICT เพื่อสอนและสนับสนุนการสอน และ 14) ครูมีลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3.2.3 ด้านสภาพแวดล้อม (บรรยากาศแห่งการเรียนรู้)

สภาพแวดล้อม หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) จัดอุปกรณ์ภายในห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ 4) จัดมุมภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) มีสื่อประเภทเอกสารตำราต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และ 6) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตกแต่งห้องเรียน

3.2.4 ด้านปัจจัยสนับสนุน (ปัจจัยสู่ปัจจัยสนับสนุน)

ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของระบบบริหาร และระบบการสนับสนุนในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 3) สถานศึกษาให้การสนับสนุนสื่อ ICT เพื่อใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ และ 5) ชุมชนมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการศึกษา

4

บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาห้องเรียนให้ได้มาตรฐาน ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท. นโยบายเขต) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และมีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน 2) โรงเรียน (โรงเรียนปฏิบัติเยี่ยม) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนจะต้องพัฒนาห้องเรียนให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพตามตัวชี้วัดที่กำหนด 3) ชุมชน (ชุมชนเปี่ยมน้ำใจ) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน นับเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานของโรงเรียน

จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ส่งผลให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดลองมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2556 สูงขึ้นจากการศึกษาที่ผ่านมา และเกิดพัฒนาการของคุณภาพ

ห้องเรียน กล่าวคือ ผลการประเมินพัฒนาการในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานหลังการใช้รูปแบบระดับปฐมวัย มีคะแนนคุณภาพของห้องเรียนภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ภาพรวม เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.35 ส่วนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนคุณภาพของห้องเรียนภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ภาพรวม เพิ่มขึ้นร้อยละ 57.78 ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ยืนยันประสิทธิผลของการใช้รูปแบบได้ระดับหนึ่ง

ปัจจัยสำคัญในการนำรูปแบบการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานอย่างแท้จริง ส่วนการลงมือปฏิบัติควรใช้คู่มือเป็นแนวทางในการนำรูปแบบมาใช้เพื่อให้กระบวนการใช้เป็นไปตามขั้นตอนและปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการนิเทศกำกับติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

วรรณพงษ์ เติรัมย์โพธิ์. (2557). เปิดตัวห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom).

จุลสารนวัตกรรม, 9 (33) : 3-4.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง**. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรินติ้งแมสโปรดักส์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.obec.go.th/documents/3604>

_____. (2555). **ห้องเรียนคุณภาพ**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557 จาก <http://school.obec.go.th/>

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554-2558). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.onesqa.or.th/>

บทบาทสมมติเพื่อการเรียนรู้...
จากนิสิตครูปฐมวัย
สู่เกษตรกรตัวน้อยแห่งไรซ์ชี

โดย...ศรียกฤษณ์ รังษีบรรณกุล
ศูนย์ความเป็นเลิศทางการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หน้าที่ของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาในฐานะผู้สอนนิสิต/นักศึกษาในสถาบันที่ต้องผลิตครู นับว่าเป็นหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตครูปฐมวัย ผู้ที่จะมาทำหน้าที่อบรม ดูแล ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กวัยก่อนเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้สอนว่าจะมีแนวทางผลิตครูปฐมวัยให้มีคุณภาพทั้งในเชิงความรู้ เป็นผู้มีความรักและเข้าใจเด็ก และเต็มเปี่ยมด้วยความดีงามของคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างไร ผู้เขียนในฐานะผู้สอนนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้รับผิดชอบสอนรายวิชาเกษตรสำหรับเด็กปฐมวัยในภาคเรียนที่ 1/2557 ที่ผ่านมา ในการจัดการเรียนการสอนผู้เขียนได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้นำมาใช้เป็นวิธีสอนหลักในรายวิชานี้ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิด โดยมีการนำเอาการแสดงออกของผู้แสดงทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ (ทิศนา แคมมณี, 2557)

มารู้จักไร่ชีชีกันเถอะ: “ไร่ชีชี” ชื่อภาษาอังกฤษ CEECE Farm* ตั้งอยู่บริเวณหลังอาคารเรียนคณะศึกษาศาสตร์ 2 หรือเรียกกันติดปากว่า อาคารแปดเหลี่ยม เดิมทีเป็นที่โล่งเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ใดๆ มีเพียงเรือนเพาะชำกล้าไม้หลังเล็กๆ ตั้งอยู่ใกล้ๆ ดังนั้นพื้นที่นี้จึงมีความเหมาะสมในการทำเป็นแปลงเกษตร โดยบูรณาการให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ฝึกปฏิบัติการในรายวิชาเกษตรสำหรับเด็กปฐมวัย

* CEECE อ่านว่า ซีซี ย่อมาจาก Center of Excellence for Early Childhood Education เป็นชื่อของศูนย์ความเป็นเลิศทางการศึกษาปฐมวัย CEECE Farm นิสิตได้ตกลงกันเรียกว่า “ไร่ชีชี”

ไร่ชีชี – CEECE Farm การพัฒนาบริเวณพื้นที่ระยะแรกเริ่ม

กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากให้ผู้เรียนได้ลงมือแล้ว ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติการเรียนรู้นอกห้องเรียน (outdoor education) โดยให้ผู้เรียนเลือกแสดงเป็นเด็กๆ เป็นคุณครูและผู้ช่วยครู แล้วพาออกนอกห้องเรียน เพื่อไปยังไร่ชีชี มีการตกลงกฎกติกาที่ชัดเจนให้เด็กเข้าใจ โดยเน้นความปลอดภัย เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ระหว่างเดินทางกำหนดให้มีกิจกรรมเก็บเด็ก ยกตัวอย่างเช่น ใช้เชือกหรือวัสดุอื่นๆ ที่เหมาะสมทำเป็นแนวล้อมขณะที่เด็กๆ เดินเป็นแถว/ ให้เด็กๆ จับคู่กับเพื่อนและจับมือกันขณะที่เดินไปแปลงผัก/ เดินชดบริเวณทางเท้าหากต้องเดิน ไกลถนนที่มีรถวิ่ง/ พาเด็กๆ ร้องเพลงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้/ ชี้ชวนให้เด็กๆ ได้สังเกตสิ่งต่างๆ ระหว่างทาง เป็นต้น ทั้งนี้ในการที่ครูพาเด็กๆ ออกนอกห้องเรียนนั้น จำเป็นต้องวางแผนและสำรวจพื้นที่นั้นๆ ให้เรียบร้อยก่อน แต่หากต้องไปที่ไกลๆ จาก ห้องเรียนแล้ว การขออนุญาตผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้การให้เด็กได้ออกไป เรียนรู้นอกห้องเรียนช่วยให้เด็กมีความสดชื่นตื่นตัว ได้สัมผัสธรรมชาติ อากาศ แสงแดด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต ส่งผลดีทั้งกายและใจได้มากกว่าภายในห้องเรียน (Bilton, 2010)

การแสดงบทบาทสมมติให้ครูพาเด็กๆ ออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ไร่ชีชี

การเรียนรู้ผ่านวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติดำเนินต่อเนื่องไปจนกระทั่งถึงแปลงผักที่ไร่ชีชี ผู้เรียนจะช่วยกันขุดเตรียมดินเพื่อปลูกผักสวนครัวที่แต่ละกลุ่มได้ตกลงเลือกจะเป็นผักชนิดใด นอกจากนี้ผู้เรียนยังต้องแบ่งหน้าที่เพื่อมารดน้ำ ดูแลไปตลอดจนกระทั่งออกผลผลิต นำผลผลิตไปทานเอง แบ่งปันผู้อื่น และนำไปขายประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งช่วยให้เกิดความรู้และความเข้าใจได้อย่างแท้จริง กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เด็กๆ อนุบาลก็ทำได้เช่นกัน โดยในช่วงแรกครูสามารถช่วยขุดเตรียมแปลงปลูก และเด็กๆ ช่วยกันพรวนดิน เรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันที่สนุกสนานไปทั้งครูและเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี

ช่วงแรกของการเริ่มเตรียมดินเพื่อจะปลูกผักสวนครัวชนิดต่างๆ ตามที่แต่ละกลุ่มได้ตกลงกัน ทั้งนี้ผักแต่ละชนิดควรมีระยะเวลาของการเก็บเกี่ยวค่อนข้างสั้น ระหว่าง 2 - 4 เดือน

ช่วงของการปลูก : หยอดเมล็ด หว่านเมล็ด

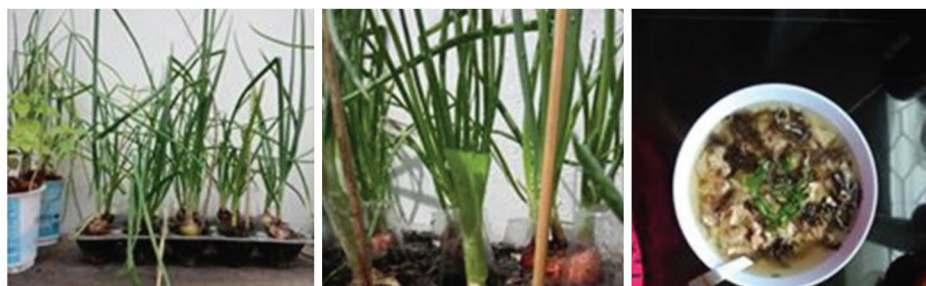

การดูแลผักที่ปลูกมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ ใส่ปุ๋ย พรรวนดิน รดน้ำ กำจัดวัชพืช

ช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยบางส่วนนำมาประกอบอาหารรับประทานเอง บางส่วนแบ่งปันเพื่อนๆ และหากมีเหลือจึงเก็บขาย (ประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้)

ตัวอย่างเมนูอาหารที่นำผักที่ปลูกมาปรุงรับประทาน

น.ส.พัชรวิรินทร์ แก้วกียูร ปลูก 016 "ผักบุ้ง และต้นหอม" และนำใบของต้นหอมมาประกอบอาหารแล้วจะ ทำ "ข้าวต้มหมูสหาย"

[See Translation](#)

ข้าวต้มหมูสหายใส่ต้นหอมที่ปลูกเดี่ยว

ไข่เจียวใส่ต้นหอมที่ปลูกกลุ่ม

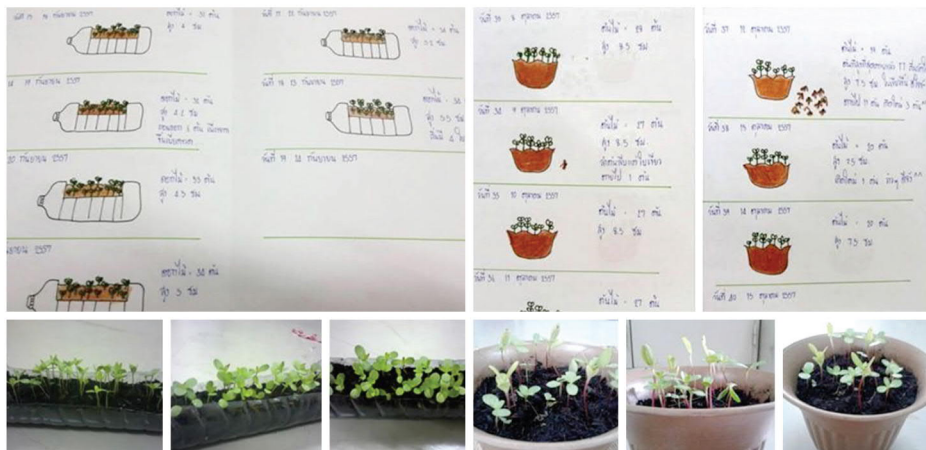

ฉลากติดบนถุงจำหน่ายผลผลิตจากไร่ซีซี
ผลผลิตที่เก็บจากไร่ซีซีนำไปวางจำหน่ายบริเวณร้านขายอาหารของคณะศึกษาศาสตร์

ไรซ์มีอะไรให้เรียนรู้อะไรบ้าง: ที่ไรมีป้ายชื่อและภาพผักชนิดต่างๆ ปักอยู่ที่แปลง ป้ายชื่อและภาพของผู้ปลูกผัก ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือของเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเริ่มต้นอ่านและเขียนนั้นการหาตัวอักษรที่มีชื่อของเด็กๆ ปรากฏอยู่บนเป็นสิ่งสำคัญ (Matthews, 2003) เด็กๆ สามารถอ่านจากทั้งภาพและตัวอักษรและค่อยๆ เชื่อมโยงไปสู่การเขียน ซึ่งการเขียนลักษณะนี้จะเป็นการเขียนอย่างมีความหมายสำหรับเด็กเพียงเท่านั้นเด็กๆ ก็สามารถรู้หนังสือขั้นต้นและทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีความสุขโดยไม่ยากเลย การส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือขั้นต้นนั้น ผู้สอนได้มอบหมายให้ผู้เรียนได้บันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นจากการปลูกเดียวกันทุกวันผ่านการวาดภาพ เพื่อให้บันทึกได้เรียนรู้ในทำนองเดียวกับการเริ่มต้นเขียนของเด็กเล็กๆ ที่ช่วงแรกอาจยังเป็นแบบขีดเขียนเส้นขยุกขยิก ซึ่งผู้ใหญ่โดยทั่วไปอาจดูแล้วไม่เข้าใจมากนัก แต่สักพักความสามารถเหล่านี้ก็จะพัฒนาขึ้นตามลำดับไปสู่การวาดเป็นภาพที่สื่อความหมายได้ชัดเจน การเขียนที่มีลักษณะคล้ายตัวอักษร การคัดลอก การเริ่มสะกดได้เองแบบผู้ใหญ่ในที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการเรียนรู้ธรรมชาติ การสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่แวะเวียนกันมาพักพิง สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถบูรณาการไปสู่การเรียนรู้ในห้องเรียนต่อไป

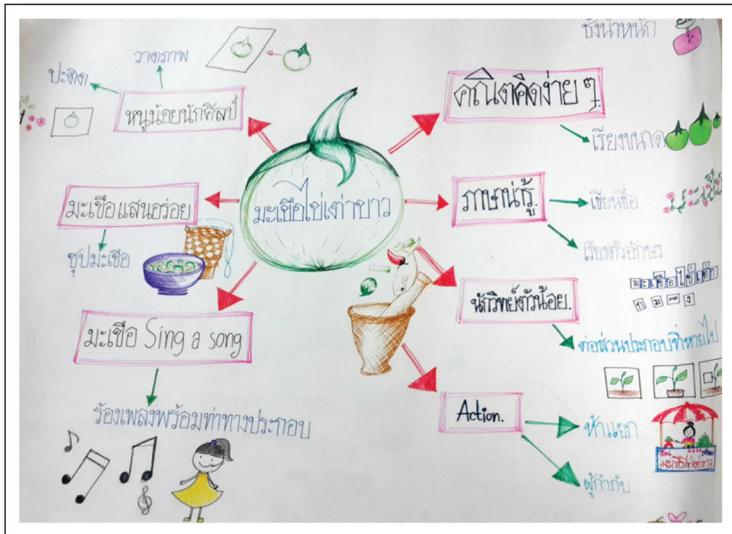

ป้ายชื่อและภาพผักและกลุ่มผู้เป็นเจ้าของแปลงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือขั้นต้นให้เด็กๆ ได้ โดยเด็กสามารถอ่านและเขียนในลักษณะต่างๆ ตามความสามารถของแต่ละคน

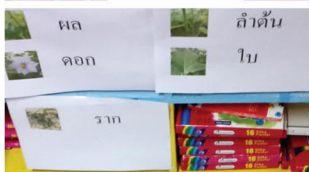

ตัวอย่างของการบันทึกจากการสังเกตการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของพืชที่ปลูก

ความรู้จากไร่สู่ห้องเรียน หลังจากได้เรียนรู้นอกห้องเรียนที่ไร่ซีซีแล้วก็กลับมาสู่การเรียนรู้ในห้องเรียน โดยเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงที่ได้รับนำมาจัดกิจกรรมวงกลม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมตามมุม หรือกิจกรรมเสรี ที่สำคัญต้องบูรณาการสิ่งที่เด็กๆ กำลังเรียนรู้ไปสู่มุมต่างๆ อย่างมีความหมาย ทั้งนี้ในการจัดมุมการเรียนรู้นับเป็นส่วนสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปฐมวัย โดยปกติจะมีมุมศิลปะ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมคอมพิวเตอร์ มุมครัว มุมบทบาทสมมติ มุมกล่อมเนื้อมัดใหญ่ มุมคณิต มุมวิทย์ มุมทราย/น้ำ/ประสาทสัมผัส มุมดนตรี มุมงานไม้ และมุมเขียน ซึ่งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก (Beaty, 2012) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างกิจกรรมตามมุมมองต่างๆ โดยกำหนดหัวข้อตามชนิดผักที่ปลูกในไร่ชีชี

ภาพมุมต่างๆ ที่สามารถประยุกต์ไปใช้กับเด็กปฐมวัยได้ตามบริบทของแต่ละห้องเรียน

การนำเสนอของแต่ละกลุ่มใช้รูปแบบบทบาทสมมติ โดยกลุ่มที่ต้องนำเสนอ นั้นเป็นผู้จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ กิจกรรม และจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในห้องเรียน และสมมติเป็นคุณครูและผู้ช่วยครูตามมุมต่างๆ ที่จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือดูแลเด็ก นิสิตกลุ่มอื่นๆ ที่เหลือสมมติเป็นเด็กๆ วัยอนุบาล โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในวงกลมและ กิจกรรมตามมุมต่างๆ ทั้งนี้ผู้สอนได้แนะนำให้ผู้เรียนที่แสดงบทบาทสมมติเป็นเด็กใช้มือข้างที่ไม่ถนัดในการหยิบจับทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เข้าใจเด็กๆ ที่กล้ามเนื้อมือ อาจยังไม่พร้อมมากนัก พบว่าเวลาที่นิสิตใช้มือข้างที่ไม่ถนัดขณะที่ทำกิจกรรมนั้นมีลักษณะคล้ายกับเด็กๆ วัยอนุบาล ที่กล้ามเนื้อมัดเล็กกำลังพัฒนาเลยทีเดียว ยิ่งไปกว่านั้นผู้เรียนยังได้แต่งเพลง 1 เพลง และแต่งนิทานที่เกี่ยวข้องกับผัก/ดอกไม้ที่ปลูก โดยผลิตนิทานทำมือเองคนละ 1 เล่ม ซึ่งผลงานเพลงและนิทานต้องไม่ไปคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาโดยเด็ดขาด

ตัวอย่างเพลงและนิทาน

จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่านผู้อ่านไปแล้วนั้น ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคุณครูผู้สอนระดับปฐมวัยจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กๆ ที่ท่านได้ดูแลอยู่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีความสุขในพื้นที่เล็กๆ บางส่วนในโรงเรียนหรือศูนย์พัฒนา

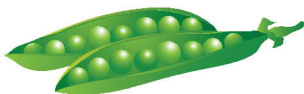
เด็กเล็ก ของเหลือใช้บางอย่าง เช่น ขวดน้ำพลาสติก แฉงใส่ไข่ กระป๋อง ฯลฯ คุณครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ลักษณะคล้ายกับ “ไร้ซีซี” และกิจกรรมปลูกเดียวได้เช่นกัน ท่านผู้ปกครองยังสามารถนำไปปรับใช้ที่บ้านได้ เด็กๆ จะกลายเป็น

เกษตรกรตัวน้อยที่มีความสุขท่ามกลางธรรมชาติและการเรียนรู้ที่มีความหมายในชีวิต ภาพความสดใสไร้เดียงสาน่ารักและเป็นผู้รู้สึกเกี่ยวกับพืชผักผลไม้ที่ปลูกอยู่ในบริเวณ

“ไร้ในเงา” ของน้องต้นข้าว เด็กหญิงต้นเรื่องในรายการคนค้นคน ที่เคยออกอากาศไปเมื่อหลายปีก่อนโน้น สะท้อนให้เห็นว่าเด็กเล็กๆ สามารถเรียนรู้และซึมซับทุกอย่างรอบตัวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติ

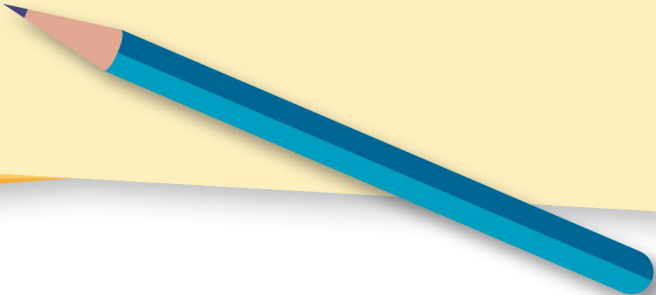
และสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมตัวเด็ก หากเด็กได้เติบโตท่ามกลางธรรมชาติ รายล้อม เด็กย่อมเรียนรู้ธรรมชาติเหล่านั้นโดยปริยาย หากมีผู้ใหญ่คอยให้การสนับสนุนอย่างเข้าใจ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัย

คงไม่ใช่หน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง แต่บุคคล
ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องร่วมมือ
และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้การจะผลิตครูปฐมวัย
ให้เกิดคุณภาพเพื่อออกไปประกอบอาชีพ “ครู” ผู้ต้องดูแล ให้ความรู้
ให้ความรัก และส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขจึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาต้อง
มีความมุ่งมั่นและพัฒนารูปแบบการสอนที่สามารถ
ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ
ควบคู่ไปกับความสุขที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

-
- ขอขอบใจนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกคนที่เป็นเจ้าของผลงานทุกภาพ ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏในบทความนี้ที่นำเสนอเรื่องราวการเป็นเกษตรกรตัวน้อยผ่าน Facebook
 - ขอขอบคุณอาจารย์บงกชกร ศุภเกษร ผู้ออกแบบฉลากติดถุงจำหน่ายผลผลิตจากไรสีซี
 - ขอขอบคุณคุณนงและน้ำทองสุข รวมทั้งบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มมส. ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้
 - ขอขอบคุณธรรมชาติที่แวดล้อมไรสีซี ผืนดิน น้ำ สายลม แสงแดด และสรรพสัตว์ทั้งหลายที่แวะมาทักทาย
 - ขอขอบคุณทุกเมล็ดพันธุ์พืชที่เจริญเติบโตไปพร้อมกับกระบวนการเรียนรู้
 - ขอขอบคุณรายการคนค้นคนที่ได้มุ่งมั่นผลิตรายการดีๆ เพื่อสังคม
 - ขอขอบคุณ Facebook ที่เป็นอีกหนึ่งช่องทางสำหรับการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
-

เอกสารอ้างอิง

- ทศนา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- Beaty, J. J. (2012). *Skills for Preschool Teachers*. 9th edn. Boston : Pearson.
- Bilton, H. (2010). *Outdoor Learning in the Early Years : Management and Innovation*. 3rd edn. London : Routledge.
- Matthews, J. (2003). *Drawing and Painting : Children and Visual Representation*. 2nd edn. London : Paul Chapman Publishing.

การปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น

โดย...อาคม สมพามา

ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนสายธรรมจันทร์

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

สังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของมนุษย์ทั่วโลกก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้โลกที่กว้างใหญ่เป็นโลกไร้พรมแดนแห่งการเรียนรู้ สังคมโลกที่มีทั้งการแข่งขันและร่วมมือกันมากขึ้น การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตบุคคลและสังคมให้มีคุณภาพ มีความเจริญงอกงาม ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้น รวมทั้งเลือกรับสิ่งที่ดีงามและเป็นคุณประโยชน์ สามารถครองตนอยู่ในความถูกต้องดีงาม เรียนรู้ที่จะรักเพื่อนมนุษย์และเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญของไทย พ.ศ. 2550 หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งใช้หลักการกระจายอำนาจที่กำหนดให้รัฐให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของไทย ซึ่งจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนได้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น และจากการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตสังคมไทย มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดคุณธรรม จิตสาธารณะ จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องปลูกจิตวิญญาณที่มีความรักความห่วงใยต่อคนอื่น และสังคมโดยรวม หากคนส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่สงบสุข และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2553 : คำนำ)

ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการสอนแบบใหม่ๆ โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้และครอบคลุมการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น จึงได้วิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ ADDIE Model (Kruse Kevin. 2004 : 1 อ้างถึงในสุรศักดิ์ ปาเฮ. 2553 : 117) ซึ่งการเรียนการสอนนี้สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้ ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง กระทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ และเป็นผู้อวางแผนการ

ทำงานได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการสอนดังนี้

1. เตรียมความพร้อม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการทดสอบก่อนเรียน เพื่อพิจารณาความรู้เดิม และปฐมนิเทศสร้างความเข้าใจแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิดและหลักการคิดวิเคราะห์ 5W 1H และแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 - 5 คน

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอน ได้เสริมสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดและการมีส่วนร่วม โดยนักเรียนศึกษาภูมิสังคมของท้องถิ่นดำเนินสะดวกและสภาพปัญหาด้วยการศึกษาชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่องเส้นน้ำสายน้ำดำเนินสะดวก และชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่องรวมพวกแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนสามารถรวมกลุ่มและศึกษาขั้นตอนการทำโครงการจากชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่องโครงการสร้างปัญญา เด็กๆ สามารถเรียนรู้ลักษณะของโครงการประเภทของโครงการ และขั้นตอนการทำโครงการ เมื่อได้เรียนรู้ทฤษฎีจากชุดกิจกรรมแล้ว ก็ถึงเวลาที่นักเรียนได้ลงมือจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของโครงการ (ส่วิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2550 : 86, สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2551 : 6-8, ลัดดา ภูเกียรติ. 2552 : 28-35, พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ. 2553 : 26, สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. 2553 : 82-83, ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2554 : 42-43 และสุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. 2554 : 108-109) ซึ่งมี 6 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นที่ 1 คือ การกำหนดเรื่องหรือปัญหาจากท้องถิ่นดำเนินสะดวก โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากสมาชิกในกลุ่ม

ขั้นที่ 2 คือ การรวบรวมข้อมูลหรือศึกษาแหล่งเรียนรู้ นักเรียนได้ศึกษาชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่องศึกษาแหล่งเรียนรู้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและเรื่องที่แต่ละกลุ่มเลือกจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วารสาร เว็บไซต์ แล้วรวบรวมไว้เป็นข้อมูลและตั้งประเด็นในการศึกษาแหล่งเรียนรู้จริงนอกห้องเรียน เมื่อถึงขั้นตอนนี้เด็กๆ มีความสุข สนุกสนานมากที่ได้เรียนรู้จากหลักฐานขั้นต้น

ทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ ได้ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้านริมคลองดำเนินสะดวก และ
 ชาวสวนผลไม้ เรียนรู้ประวัติคลองดำเนินสะดวก ประวัติศาสตร์บ้านแจ็กฮวดมหาดเล็ก
 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ได้เรียนรู้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชาวบ้านซึ่งเป็นวิทยากรท้องถิ่น
 ได้สร้างสัมพันธภาพและได้พบสภาพปัญหาต่างๆ จริง อาทิเช่น ปัญหาน้ำในคลอง
 สกปรก ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาการทำสวนผลไม้ของชาวสวน เป็นต้น ซึ่งพวกเขา
 สามารถนำมาสรุปองค์ความรู้และสังเคราะห์เป็นข้อมูล ในการนำไปสู่การออกแบบ
 เพื่อแก้ปัญหาในท้องถิ่นตามประเด็นที่พวกเขาได้เลือกและกำหนดเองจากความสนใจ

ขั้นที่ 3 คือ การออกแบบและเขียนเค้าโครงการทำโครงการงาน นักเรียนได้ศึกษาชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่องนำสู่การออกแบบ ซึ่งถือเป็นการกำหนดแผนงานที่นักเรียนคิดไว้ล่วงหน้าให้เป็นขั้นตอนไม่สับสน กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า สมมติฐาน และขอบเขตของการศึกษา วิธีดำเนินงานที่ระบุถึงแนวทางวิธีที่จะทำโครงการโดยละเอียด ระบุวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ แนวทางการศึกษาค้นคว้า การออกแบบการทดลอง และการเก็บข้อมูล แล้วเขียนแผนปฏิบัติงานเป็นปฏิทินการทำงาน โดยระบุการดำเนินโครงการอย่างละเอียดเป็นขั้นตอน ระบุระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ แล้วเสนอต่อครูที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและคำแนะนำ

ขั้นที่ 4 คือ การลงมือปฏิบัติ นักเรียนได้ศึกษาชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง แยกผลรวมพลปฏิบัติ แล้วได้ลงมือปฏิบัติจริงตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ เช่น การนำความรู้จากขั้นตอนที่ 2 มาทำภาพยนตร์สั้น หรือการ์ตูนแอนิเมชัน แล้วนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ การเขียนบทเรียนการ์ตูนแล้วนำไปแจกชาวบ้าน การสำรวจและการลงมือไปช่วย

ชาวบ้านเก็บขยะในคลองดำเนินสะดวก เพื่ออนุรักษ์และแก้ปัญหาตามจุดมุ่งหมายของ
การทำโครงการและเสริมสร้างจิตสำนึกให้เด็กๆ

ขั้นที่ 5 คือ การเขียนรายงานโครงการ นักเรียนได้ศึกษาชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง
ฝึกหัดเขียนรายงาน ซึ่งรายงานที่พวกเขาได้เขียนมีส่วนประกอบ คือ ส่วนนำ บทที่ 1
บทนำ บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการ บทที่ 4 ผลการศึกษาค้นคว้า
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม และ

ภาคผนวก เป็นวิธีสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้คนอื่นๆ เข้าใจถึงแนวความคิด
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผลที่ได้ ตลอดจนข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่างๆ
เกี่ยวกับโครงการ

ขั้นที่ 6 คือการนำเสนอและประเมินผลโครงการ นักเรียนได้ศึกษาชุดกิจกรรมที่
8 เรื่องเบิกบานการนำเสนอ เด็กๆ แต่ละกลุ่มได้จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ในหอประชุมของโรงเรียนพร้อมกันทุกกลุ่ม โดยผู้เขียนได้เสนอผู้อำนวยการโรงเรียน
และเชิญนายอำเภอดำเนินสะดวกมาเป็นประธานร่วมกิจกรรมการนำเสนอผลงานและ
เยี่ยมชมนิทรรศการความรู้จากการเรียนรู้โดยโครงการและประเมินผล ภาพรวมคือ
นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการเรียนรู้โดยการทำโครงการอยู่ในระดับดีมาก และผู้ร่วม

กิจกรรมการนำเสนอผลงานมีความพึงพอใจต่อการนำเสนอและจัดนิทรรศการอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ขั้นสรุปบทเรียนและกำหนดแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดพฤติกรรมการเรียนที่เปลี่ยนไป ประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมจำนวน 8 ครั้ง โดยครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการเรื่องรวมพลังรักษ์ท้องถิ่นดำเนินสะดวก ด้วยจิตสาธารณะ รายวิชา ส 40208 การปกครองท้องถิ่นของไทย ทั้ง 8 ชุด ส่งผลต่อผู้เรียนดังนี้

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพราะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีสื่อประกอบกันอย่างหลากหลาย มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์หลักสูตรและจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์ มีสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ประกอบไปด้วยรูปภาพ ใบความรู้ ใบกิจกรรมของจริง วีดิทัศน์ ได้แก่ เรื่องเสน่ห์สายน้ำดำเนินสะดวก และเรื่องโครงการสร้างปัญญาบทเรียนการตูนเรื่องธารน้ำใจที่มีภาพประกอบสีสันสวยงาม กระดาษ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียนต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นดำเนินสะดวก และการวัดผลประเมินผล ตลอดจนชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การอภิปราย การใช้กระบวนการกลุ่ม การศึกษาแหล่งเรียนรู้ การทำโครงการ และการลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสนุกสนานกับการเรียน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถและตามศักยภาพของผู้เรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในบทเรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และบทเรียนมีการวางแผนตามรูปแบบการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการสอนที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้ในการออกแบบ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนซึ่งอาศัยหลักของวิธีการระบบ (System Approach) ที่มีรูปแบบการสอน ADDIE Model ใช้กระบวนการกลุ่มได้ฝึกการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสามัคคีและการมีจิตสาธารณะ

2. นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นและยอมรับความสามารถของผู้อื่น เสริมสร้างคุณธรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. นักเรียนมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก

4. นักเรียนมีน้ำใจกับเพื่อน เรียนรู้ร่วมกันโดยแบ่งปันสิ่งของและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

5. นักเรียนมีนิสัยรักของและรู้จักเก็บของเมื่อเลิกใช้งานแล้วมากขึ้น

6. นักเรียนรู้จักการให้ และแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่นมากขึ้น ได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้และสำรวจสภาพปัญหาจากท้องถิ่นดำเนินสะดวก ได้พบกับชุมชน ผู้ปกครอง

7. มีกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน สามารถนำเสนอ และเผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนชุมชนได้รับทราบ

8. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะชุดกิจกรรมสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเสริมสร้างค่านิยมสิบสองประการ นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องนั้นได้ดียิ่งขึ้น

หลังจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการ รวมพลังรักษ์ท้องถิ่นดำเนินสะดวกด้วยจิตสาธารณะ รายวิชา ส 40208 การปกครองท้องถิ่นของไทย ทำให้นักเรียนได้จัดทำวารสารรักษ์ท้องถิ่นดำเนินสะดวกจำนวน 500 เล่ม เผยแพร่ให้ชาวบ้านและชุมชนทั่วประเทศ นักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับภาคกลางการประกวดสุดยอดโครงงานปล่อยของจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปีการศึกษา 2554 และได้รับรางวัลผลงานดีเด่นระดับจังหวัดราชบุรี โครงการคนสามวัยรักษ์สายน้ำดำเนินสะดวก ปี พ.ศ. 2555 จัดโดยวุฒิสภา และนักเรียนได้เรียนรู้ในรายวิชา ส 40208 การปกครองท้องถิ่นของไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์สั้น เรื่องมนต์รักข้ามคลอง เผยแพร่ในเว็บไซต์ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 ระดับประเทศ โครงการพื้าน้องรักษ์น้ำตามแนวพระราชดำริ ปี พ.ศ.

2556 จัดโดยมูลนิธิอุทกพัฒน์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับการเผยแพร่ผลงานวีดิชาวดำเนินสะดวก จากรายการไทยบันเทิง สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้รับการเผยแพร่ผลงาน วีดิชาวดำเนินสะดวก จากรายการครอบครัวข่าวเด็ก สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 อสมท. และได้รับการเผยแพร่ผลงาน จากหนังสือพิมพ์รายวัน เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 19 มกราคม 2555 หน้า 8 คอลัมน์ “หมายเหตุประชาชน” และฉบับวันที่ 26 กรกฎาคม 2556 หน้า 25 คอลัมน์ ข่าวภูมิภาค ทั้งหมดนี้ได้สะท้อนความภาคภูมิใจของเด็กๆ ที่ได้เรียนรู้ที่จะรักถิ่นฐานบ้านเกิด พัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

บรรณานุกรม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วี.พรินท์ (1991).

_____. (2554). **การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง**. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์แอนด์พับลิชชิง.

ทิตนา แคมมณี. (2550). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2551). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2554). **รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2553). **การสอนคิดด้วยโครงงาน : การเรียนการสอนแบบบูรณาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ภูเกียรติ. (2552). **การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบวิจัยเป็นฐาน : งานที่ครูประมธทำได้**. กรุงเทพฯ : สาอะแอนด์ซันพรินต์.

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2554). **หลักการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการประเมินตามสภาพจริง**. กรุงเทพฯ : ดวงกลมพับลิชชิง.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ของเยาวชน (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
เทคนิคพรินติ้ง.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อ
พัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ : เทคนิคพรินติ้ง.

สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2551). คู่มือการใช้วัตกรรมการเรียนการสอน.
ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2553). สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.แพร่
: แพร่ไทยอุตสาหกรรมพิมพ์.

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2550). 19 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ความรู้และทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

_____. (2550). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ค่านิยม การเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

หนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

โดย...นวกรณ์ ชังบุดดา

นักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“...ข้าพเจ้าอยากให้เรา มีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือหนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัย เรียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่จะสนใจเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือ ที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้และความบันเทิง เด็กๆ จะได้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความ ต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จากพระราชดำรัสดังกล่าวสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือและการอ่านว่า เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความคิด สติปัญญา ให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนา คุณภาพชีวิตทุกกลุ่มทุกวัย อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน กอปรกับรัฐบาล ได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรักการอ่านอย่างจริงจัง เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 จึงมีมติคณะรัฐมนตรีให้การส่งเสริมการอ่านเป็น “วาระแห่งชาติ” โดยกำหนดให้ วันที่ 2 เมษายนของทุกปีเป็น “วันรักการอ่าน” และให้ปี 2552 - 2561 เป็น “ทศวรรษ แห่งการอ่าน” ของประเทศ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการศึกษาพฤติกรรมการอ่านและการซื้อหนังสือ ของคนไทย โดยคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนา สังคมและธุรกิจ ภายใต้ทุนสนับสนุนจากสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่ง ประเทศไทย จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างอายุ 15 - 69 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และอำเภอเมืองของจังหวัดปริมณฑล นนทบุรี สมุทรปราการ และ 8 จังหวัดใหญ่ใน 4 ภูมิภาค ประกอบด้วย เชียงใหม่ นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา นครศรีธรรมราช สงขลา พิชณุโลก และชลบุรี โดยทำการสำรวจในช่วงเดือนธันวาคม 2557 ถึงมกราคม 2558 อ้างอิงฐานข้อมูลสำมะโนประชากรปี 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ รวมจำนวน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 3,432 ตัวอย่าง พบว่าพฤติกรรมการอ่านหนังสือโดยทั่วไปของ คนไทย ซึ่งรวมไปถึงตำราเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ

ร้อยละ 88 แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนหรือเวลาทำงานเฉพาะที่เป็นเล่ม ทั้งแบบพิมพ์ด้วยกระดาษและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่รวมตำราเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ พบว่าการอ่านหนังสืออยู่ที่ ร้อยละ 60.3 กลุ่มที่อ่านหนังสือมากที่สุด คือกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี โดยใช้เวลาอ่านเฉลี่ยอยู่ที่ 49 นาทีต่อวัน และค่อยๆ ลดลงไปเรื่อยๆ ในกลุ่มคนที่อายุสูงขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่งคนที่มียามากกว่า 61 ปี จะกลับมาอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อเฉลี่ยระยะเวลาการอ่านหนังสือของคนไทยอยู่ที่ประมาณ 46 นาทีต่อวัน แต่อย่างไรก็ดี ระยะเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันไม่มีความแตกต่างจากการสำรวจการอ่านหนังสือของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2556 ที่พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนใช้เวลาในการอ่านหนังสือเฉลี่ย 46 – 50 นาทีต่อวัน แต่เรื่องที่น่าสนใจ คือ การอ่านของเด็กและเยาวชน พบว่าชอบอ่านหนังสือประเภทการ์ตูน นิยายภาพ และคู่มือเตรียมสอบ

การประกวดหนังสือดีเด่น เป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมการผลิตหนังสือภาษาไทย ซึ่งประพันธ์และจัดทำภาพประกอบโดยคนไทย พิมพ์โฆษณาในประเทศไทย ให้มีคุณภาพดี มีสารประโยชน์ และมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ที่จะเป็นผลดีต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับคนไทย ในปี 2558 ได้รับความสนใจจากผู้จัดพิมพ์ ผู้ประพันธ์ และผู้จัดทำภาพประกอบ ร่วมส่งหนังสือเข้าประกวด จำนวนรวมทั้งสิ้น 550 เรื่อง แบ่งออกเป็นหนังสือประเภทต่างๆ ได้แก่ สารคดี 49 เรื่อง นวนิยาย 50 เรื่อง กวีนิพนธ์ 12 เรื่อง รวมเรื่องสั้น 25 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ 3 - 5 ปี 135 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 - 11 ปี (บันเทิงคดี) 28 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็ก อายุ 6 - 11 ปี (สารคดี) 17 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 - 18 ปี (บันเทิงคดี) 26 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 - 18 ปี (สารคดี) 28 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 - 18 ปี (บทร้อยกรอง) 1 เรื่อง การ์ตูน และ หรือนิยายภาพทั่วไป 46 เรื่อง การ์ตูน และ หรือนิยายภาพสำหรับเด็ก 12 เรื่อง สวยงามทั่วไป 21 เรื่อง และสวยงามสำหรับเด็ก 100 เรื่อง

ผลการพิจารณาการประกวดหนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558 มีหนังสือได้รับรางวัลทั้งหมด จำนวน 46 เรื่อง รางวัลดีเด่น 8 เรื่อง ได้แก่ หนังสือสารคดี เรื่อง **“แผน” เพื่อแผ่นดิน** ประพันธ์โดย วิทยา เวชชาชีวะ สำนักพิมพ์โพสท์บุ๊กส์ เป็นสารคดีชีวประวัติที่ผู้ประพันธ์เรียบเรียงตามลำดับเหตุการณ์อย่างประณีต โดยเสนอข้อมูลหลายๆ เรื่อง วิถีชีวิตอันน่าสนใจและน่าตื่นเต้นของนายแผน วรรณเมธี ตั้งแต่วัยเยาว์เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็รับราชการเป็นนักการทูตที่กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อเกษียณอายุแล้วท่านอุทิศตนทำงานให้แก่พระพุทธศาสนาและสภากาชาดไทยจนถึงปัจจุบัน (อายุ 90 ปี ณ พ.ศ. 2558) ชีวประวัติเล่มนี้ มิได้เป็นเพียงการเล่าเรื่องของบุคคล แต่ยังแทรกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ตลอดระยะเวลา 90 ปี ผู้อ่านจึงได้ทั้งความรู้และทัศนคติของบุคคลที่ทำประโยชน์แก่ประเทศไทยอย่างเต็มกำลัง นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังเป็นตัวอย่างของบุคคลที่รักการอ่านและการศึกษาหาความรู้อย่างไม่มีขีดจำกัด โดยถ่ายทอดคุณลักษณะนี้ไปถึงครอบครัวและผู้ร่วมงานตลอดมา

หนังสือกวีนิพนธ์ เรื่อง **ชัยชนะของผู้แพ้** ประพันธ์โดย วิชญ์ พุ่มส่วง สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นบทร้อยกรองที่ใช้ฉันทลักษณ์หลายประเภทได้อย่างถูกต้อง

ตามแบบแผน ทั้งกลิ่นสุภาพ ดอกสร้อยสักรา โคลงสี่สุภาพ และอินทรวีเชียรฉันท 11 บทร้อยกรองทุกบทมีความไพเราะและงดงาม แสดงถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ ในการสร้างสรรค์งานร้อยกรองได้อย่างประณีต ผลงานมีความสมบูรณ์ด้านวรรณศิลป์ มีอรรถสไพเราะ การนำเสนอเนื้อหาสาระแบ่งเป็น 3 ภาค ภาค 1 ภูมิสยามงามภพเพียง ภาคสวรรค์ นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความจงรักภักดีของปวงชนชาวไทยที่มีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ ความร่วมมือร่วมใจของคนไทยในยามเกิดปัญหาบ้านเมือง วิถีชีวิต คนไทยกับพระพุทธศาสนา และความสำคัญของประชาธิปไตย ภาค 2 ชัยชนะของผู้แพ้ รวมกลอนที่มีเรื่องราวทั้งการเมืองและชีวิต สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นทัศนคติ และแง่คิดทางโลกและทางธรรม ซึ่งให้กำลังใจแก่ผู้ทำความดี ภาค 3 มนุสสารมณีนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์สังคมที่เป็นข่าว รวมทั้งเรื่องขบขันได้อย่าง น่าประทับใจ เนื้อหาและแนวคิดของกวีนิพนธ์เรื่องนี้มีความหลากหลาย ผู้ประพันธ์สามารถร้อยเรียงได้อย่างมีเอกภาพและมีแนวคิดทางสังคมที่โดดเด่น พร้อมด้วยคุณลักษณะทางวรรณศิลป์ สามารถเลือกใช้คำที่สร้างจินตภาพและความหมายเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมีพลังสร้างความสะท้อนอารมณ์

หนังสือรวมเรื่องสั้น เรื่อง **พระกับเสือและเรื่องอื่นๆ** ประพันธ์โดย อุเทน วงศ์จันดา สำนักพิมพ์สามัญชน ประกอบด้วยเรื่องสั้น 12 เรื่อง นำเสนอเรื่องราวชีวิตของผู้คนระดับล่างของสังคมที่มักถูกลืมหรือละเลยไม่ให้ความสำคัญจนเกือบจะกลายเป็น “มนุษย์ล่องหน” ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการ คนวิกลจริต ผู้ยากไร้ มนุษย์เงินเดือนในเมืองหลวง โดยชี้ให้เห็นว่าคนเหล่านี้มีอารมณ์ ความรู้สึก มีความรัก มีสำนึกชั่ว-ดี ผิด-ถูก และมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ในท่ามกลางสังคมร่วมสมัยที่ให้คุณค่ากับเงินว่ามีอำนาจ กำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ และผู้คนยังคงติดยึดอยู่กับค่านิยมที่ไร้เหตุผล ผู้ประพันธ์กลับเชิดชูความรักและความผูกพันในครอบครัวว่าเป็นคุณค่าที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรักโดยปราศจากเงื่อนไขระหว่างพ่อแม่และลูก ในเรื่องสั้นหลายเรื่องผู้ประพันธ์มีความสามารถในการตีแผ่การต่อสู้ภายในจิตใจของมนุษย์ที่ซับซ้อน และย้อนแย้งระหว่างฝ่ายดีกับกิเลสตัณหา หากมนุษย์รู้เท่าทันและกล้าหาญมากพอก็จะสามารถเอาชนะทำให้ “เสือกิเลส” เชื่องได้ ด้านกลวิธีการประพันธ์ ผู้ประพันธ์มีท่วงทำนองเขียนเฉพาะตน

ที่โดดเด่น ด้วยการพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกและความขัดแย้งในจิตใจมนุษย์ซึ่งเป็นนามธรรม โดยการใช้โวหารเปรียบเทียบให้เป็นรูปธรรม การพรรณนาอารมณ์และความปรารถนาอันแรงกล้าของมนุษย์ในรูปแบบการเขียนที่เกินเลยจากความเป็นจริงหรือที่เรียกว่า แนวสัจนิยมมหัศจรรย์ (Magical Realism) ทำให้เรื่องสั้นเล่มนี้มีท่วงทำนองเขียนแตกต่างจากการเขียนแนวสมจริงที่ใช้กันทั่วไป ผู้ประพันธ์ยังมีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับสัตว์ พืช และธรรมชาติ เพื่ออธิบายความซับซ้อนและลุ่มลึกของอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของมนุษย์ การใช้สัญลักษณ์และภาพพจน์หลากหลายประเภทที่เชื่อมโยงมนุษย์กับโลกธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน ทำให้เรื่องสั้นหลายเรื่องสื่อความหมายได้หลายนัย นับเป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของรวมเรื่องสั้นเล่มนี้

หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 – 18 ปี (บันเทิงคดี) เรื่อง **ลูกชายแดน** ประพันธ์โดย เขาวลิต ชันคำ สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 เป็นเรื่องเล่าชีวิตวัยเยาว์ของผู้ประพันธ์ที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้องๆ ในหมู่บ้านชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาผ่านตัวละครสำคัญ คือ น้อย ครอบครัวของน้อยและเพื่อนบ้านที่ต่างก็ร่วมกันถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทย บริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ซึ่งได้รับผลกระทบจากการต่อสู้ ระดมยิงกันเองด้วยอาวุธนานาชนิดของทหารกัมพูชา 2 ฝ่าย ความพยายามที่จะรักษาชีวิตให้รอดปลอดภัย ความหวาดกลัว ความเจ็บปวด ความสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สินที่เกิดขึ้นเป็นภาพที่ฝังอยู่ในจิตใจของน้อยและชาวบ้านทุกคนอย่างยากที่จะลืมเลือน จากภาพการดำรงชีวิตอันแสนลำบากในช่วงของการสู้รบดังกล่าว ผู้ประพันธ์ได้นำผู้อ่านไปรู้จักกับวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของครอบครัวชาวชนบทชายแดนไทย ที่มีความผูกพันทั้งในหมู่เครือญาติและกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง รวมทั้งยังเผื่อแผ่ไปสู่ทหารกัมพูชาที่อยู่บริเวณชายแดนด้วย มิตรภาพอันงดงามของผู้คนหลากหลายวัยและอาชีพ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงน้ำใจไมตรีของชาวบ้านที่มีความแตกต่างทางสังคม เศรษฐกิจ และเชื้อชาติ ผู้อ่านจะได้รับความรู้ต่าง ๆ อันเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สืบทอดต่อกันมา และส่งต่อไปยังสมาชิกรุ่นเยาว์ เช่น น้อยและเพื่อนๆ ทั้งเรื่องธรรมชาติวิทยา การทำนา การจับปลา การดักสัตว์ ที่ผู้ประพันธ์ได้เล่าถึงวิธีการแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดชัดเจน

รวมทั้งคำศัพท์เรียกเครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ในแต่ละกิจกรรมด้วย ขณะเดียวกัน ผู้ประพันธ์ก็ไม่ละเลยที่จะสอดแทรกประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ในเนื้อเรื่องอย่างเหมาะสม เช่น ประเพณีเข้าพรรษา การทำห่อผึ้ง งานสงกรานต์ รวมไปถึงการเล่นของเด็กๆ ในท้องถิ่น ทั้งการเล่นหมากจุก ตีจับ กาฟักไข่ เป่ากบ เป่ายาง ยิงยาง การเล่นนิทาน และการเล่าถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ของชุมชน ผู้คน ซึ่งจัดเป็นวิธีการหนึ่งของการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ชุมชนให้คงอยู่สืบไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหนังสือเรื่อง ลูกชายแดน มีเรื่องราวต่างๆ ครอบคลุมสรรพ ผู้อ่านจะได้รับความรู้ สนุกสนาน ตื่นเต้น หวาดกลัว และโศกเศร้า ร่วมไปกับน้อยและตัวละครอื่นๆ ที่ผู้ประพันธ์ร้อยเรียงขึ้นมาด้วยสำนวนภาษาที่เรียบง่าย ไพเราะ สละสลวย มีเสน่ห์ ด้วยการสอดแทรกคำศัพท์เฉพาะท้องถิ่นบ้างในบางตอน ผู้ประพันธ์ได้ให้คำอธิบายเป็นภาษาง่ายๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างชัดเจน

หนังสือการ์ตูน และ หรือนิยายภาพทั่วไป เรื่อง **ครอบครัว หัวแหว่** ประพันธ์โดย กนกพร คงสุวรรณ มุลนิธิเด็ก สถาบันการ์ตูนไทย เป็นเรื่องของเด็กหญิงยินดี ผู้ไม่เพียงสา กำลังวังสที่สุดชีวิตเพื่อหวังจะยื้อยุดแม่กลับมาสู่อ้อมอกอีกสักครั้ง แต่กลับมีเพียงพื้นพสุธาที่เธอสะดุดล้มลง ณ ทางแยกของชีวิตครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ผู้ประพันธ์สามารถนำเสนอเรื่องราวให้สนุกซึ่งกินใจ แฝงอารมณ์ขันในการต่อสู้ชีวิตของสองพ่อลูก สะท้อนแ่งคิดเชิงบวก ทั้งความสุขและแรงบันดาลใจแก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะครู พ่อแม่ นักเรียน และนักศึกษา จะได้รับประโยชน์และความเพลิดเพลินจากการอ่าน หนังสือการ์ตูนเล่มนี้ การออกแบบตัวการ์ตูนเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ขนาดตัวการ์ตูน และระยะภาพมีความแตกต่างหลายมิติดูง่ายแต่มีชีวิต ตัวหนังสือมีขนาดเหมาะสม อ่านได้ชัดเจน ฉากหลังไม่รกดูสบายตา การจัดแบ่งช่องภาพเคลื่อนไหวจากช่องต่อช่องได้ดี การลงสีสวยสะอาดตา

หนังสือการ์ตูน และ หรือนิยายภาพสำหรับเด็ก เรื่อง **รามเกียรติ์ สุ่มหาสงคราม** ประพันธ์โดย รัตนา คชนาห์ สำนักพิมพ์ห้องเรียน เป็นเรื่องมาจากมหากาพย์รามายณะ ต่อจากหนังสือเรื่อง รามเกียรติ์ ปฐมบท กล่าวถึงศึกแห่งกรุงลงกาที่ชัยชนะและความพ่ายแพ้ในสมรภูมินี้จะตัดสินชะตากรรมของสามโลก และเผ่าพงศ์ยักษ์ เนื้อเรื่องนำเสนอ

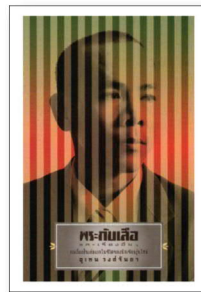
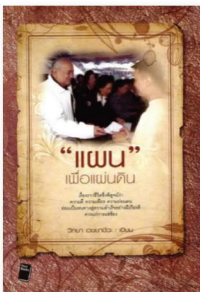
การต่อสู้ระหว่างธรรมะกับอธรรม ที่สะท้อนได้ถึงคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ สามารถถอดความจากบทประพันธ์ และนำมาเรียบเรียงเป็นสำนวนใหม่ได้อย่างราบรื่น ชวนอ่าน กระชับ และสนุกสนาน บรรยายให้เห็นภาพได้ชัดเจน สอดคล้องกับภาพที่ออกแบบอย่างสวยงาม โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ทั้งฉากและตัวละครในรูปแบบและเทคนิคร่วมสมัย ภาพเล่าเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง นำเสนอเหตุการณ์สำคัญตามเนื้อเรื่องที่ส่งเสริมจินตนาการ รูปแบบของภาพมีความกลมกลืนเป็นเอกภาพ แม้มีผู้จัดทำร่วมหลายคน

หนังสือสวยงามทั่วไป เรื่อง **สัตว์ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่** ประพันธ์โดย ณรงค์ สุวรรณรงค์ และวรรณชนก สุวรรณกร บริษัท ปูนซีเมนต์เอเชีย จำกัด (มหาชน) เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เป็น 2 ภาษา เนื่องในโอกาสที่บริษัท ปูนซีเมนต์เอเชีย จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งครบ 25 ปี ใน พ.ศ. 2557 เพื่อร่วมเฉลิมฉลอง ในวาระที่ผืนป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ได้รับการประกาศเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติครบ 10 ปี ใน พ.ศ. 2558 และเป็นการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื้อหาเป็นหนังสือภาพถ่ายสัตว์ป่าที่บอกเล่าการดำรงชีวิตในแต่ละเดือนว่ามีสภาวะอย่างไร เสมือนเป็นภาพตัวแทน แสดงให้เห็นความสมบูรณ์ของสัตว์ในผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ มีสรรพสัตว์หายาก ใกล้สูญพันธุ์อยู่จำนวนมาก เช่น ช้าง กระทิง เลียงผา หมาใน หมีควาย ชะนีมือขาว ชะนีมงกุฏ และนกเงือกหลายชนิด รวมทั้งสัตว์ที่เห็นตัวยาก คือ แมวลายหินอ่อน ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนของไทย และสัตว์ที่มีอยู่เฉพาะที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แห่งเดียวในโลก คือ ชะนีลูกผสม เกิดจากการผสมข้ามสายพันธุ์ระหว่างชะนีมือขาวกับชะนีมงกุฏ การนำเสนอเนื้อหาเริ่มต้นจากเดือนมกราคมไปจนถึงเดือนธันวาคม ในแต่ละเดือนจะเป็นภาพถ่ายสัตว์ ประกอบคำบรรยายสั้นกระชับ อ่านเข้าใจง่าย ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ภาพประกอบเป็นภาพสัตว์ในอิริยาบถต่างๆ ทั้งทำที่นิ่งสงบและเคลื่อนไหว ประกอบด้วยบรรยากาศโดยรอบ ช่างภาพต้องใช้เวลาจดจ่อ ติดตาม ฝ้าดูพฤติกรรมสัตว์แต่ละชนิด รอคอยเพื่อให้ได้ภาพที่สวยงาม ม้องค์ประกอบที่สมบูรณ์ ภาพถ่ายในเล่มต้องใช้เวลาในการรวบรวมเป็นเวลาถึง 10 ปี คือเริ่มถ่ายภาพมาตั้งแต่ฤดูร้อน ปี 2547 จนถึงปี 2557 และหลายๆ ภาพ ต้องใช้เวลาหลายปีกว่าจะได้ภาพ

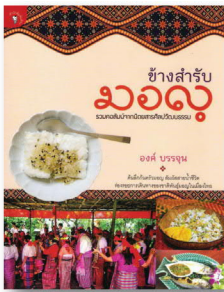
ที่แสดงเรื่องราวตามที่ต้องการ ภาพปกเป็นภาพสีสี่ รูปแนวลายหินอ่อนที่ยืนอย่างสง่า จัดวางภาพประกอบกับชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แบบ Spot UV ปึ่มนูน ได้อย่างสวยงาม เหมาะสมลงตัวทั้งภาพและสีสัน พิมพ์สี่สี ภาพสีคมชัด เรียบสม่ำเสมอ แสงเงางดงาม แสดงอารมณ์ความรู้สึกและลักษณะได้ชัดเจน ในทุกบรรยากาศ เช่น เข้ามีด ค่ำ หรือภาพนกจำนวนนับร้อยๆ ตัวบินเล่นกลางอากาศ รายละเอียดของ ขน ปีก เปลือกไม้ ผืนน้ำ ทุ่งหญ้า ละอองน้ำ เป็นต้น การเข้าเล่มเย็บกึ่ง ประณีต แข็งแรงทนทาน ภาพรอยต่อระหว่างหน้าซ้ายและขวาตรงกันได้ดีสนิท ปกแข็งหุ้มด้วยผ้า สีเทาดูงดงามกลมกลืนกับใบหุ้มปกสีสวยงามดึงดูดความสนใจ มีกล่องบรรจุที่แข็งแรง ช่วยให้หนังสือมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

หนังสือสวยงามสำหรับเด็ก เรื่อง **คชปักษ์สินธุ์ ไม่ยอมแพ้** ประพันธ์โดย นรินทร์ เชียวพิบูลย์กิจ สำนักพิมพ์เก่าแต่มั่น เนื่อหาเป็นการแข่งขันกีฬาของสัตว์ในป่า หิมพานต์ เรียกว่า “ไตรกีฬา” คือการแข่งขันประเภทวิ่ง บิน และว่ายน้ำ สัตว์ใดไปถึงจุดหมายก่อนจะเป็นผู้ชนะ สัตว์ที่เข้าร่วมการแข่งขันครั้งนี้มี 5 ตัว ได้แก่ สินธพพันธุ์ (เป็นสัตว์ครึ่งม้า) ครุฑ อสุริวิหค พญานาค และคชปักษ์สินธุ์ (เป็นสัตว์ที่มีหัวเป็นช้าง มีปีกแบบนก และมีหางเป็นปลา) ระหว่างการแข่งขันครุฑและอสุริวิหคประสบอุบัติเหตุ ไม่สามารถแข่งต่อได้ คชปักษ์สินธุ์ ได้หยุดช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บทั้งสองก่อนแข่งต่อ และยังคงหยุดช่วยพญานาคที่ว่ายน้ำไปติดปะการังก่อนว่ายต่อไป สินธพพันธุ์ว่ายเข้าถึงเส้นชัยก่อนและได้รับมงกุฎทองคำ ส่วนคชปักษ์สินธุ์ก็สามารถว่ายถึงเส้นชัยเช่นกัน แต่มาถึงช้ากว่า ด้วยเป็นผู้ไม่ท้อถอย ไม่ยอมแพ้ แม้ว่าจะเสียเวลาในการช่วยเหลือสัตว์ 3 ตัวก่อน ดังนั้น เพื่อนสัตว์ต่างๆ จึงได้พร้อมใจเป็นเอกฉันท์ให้รางวัลแก่คชปักษ์สินธุ์ เพราะเห็นความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นแม้จะเป็นคู่แข่ง และที่สำคัญคือ เป็นผู้มี ความมานะพยายาม ไม่ยอมแพ้ต่อสิ่งใด จนในที่สุดก็ถึงจุดหมายปลายทาง หนังสือเล่มนี้ สอนเด็กให้มีคุณธรรมในด้านความมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น และมีความมานะพยายาม ไม่ท้อถอย โดยแต่งเป็นคำคล้องจองชวนติดตาม และท้ายเล่มยังมีเกมสนุกให้เด็กได้ ค้นหาภาพอีกด้วย ภาพประกอบเป็นภาพสีสี่สวยงามตลอดทั้งเล่ม มีลักษณะเป็นภาพ ออกแบบสร้างสรรค์ (Creative Design) จากภาพวาดแบบไทยเดิม สอดคล้องเหมาะสม

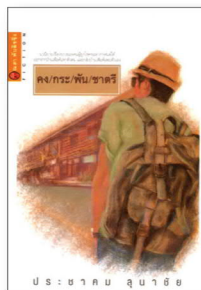
กับเนื้อหา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ในป่าหิมพานต์ ภาพสัตว์แต่ละตัวบ่งบอกลักษณะของสัตว์ซึ่งแสดงอารมณ์ได้อย่างชัดเจน การพิมพ์สีสันทันคมชัดสวยงามโดดเด่น การจัดหน้าและภาพในแต่ละหน้าจัดได้สวยงามลงตัว ภาพสัตว์เด่นชัด สอดคล้องกับคำบรรยาย และมีรายละเอียดเป็นฉากประกอบอย่างเหมาะสม เช่น มีต้นไม้ พืชน้ำ กบ ปลา เต่า ปู ปลาตาว นก กิ้งก่า ช่วยทำให้เห็นบรรยากาศของเรื่องชัดเจนทุกหน้า โดยจัดวางคำบรรยายเนื้อหาที่แต่งเป็นคำคล้องจองไว้อย่างพอเหมาะ ใช้ตัวอักษรเป็นลักษณะตัวเขียนขนาดใหญ่เหมาะกับวัยของเด็ก ช่วยให้อ่านง่าย สบายตา ภาพปกเป็นภาพคชปักษีสินธุ์และพญานาค ซึ่งจัดวางไว้กับชื่อเรื่องอย่างเหมาะสมกลมกลืน การพิมพ์และการเข้าเล่มแข็งแรง ทนทานด้วยการเย็บก๊อปนอกเป็นปกแข็ง พิมพ์ออบมัน สวยงามโดดเด่น ภายในพิมพ์สีสดใสสวยงาม เย็นตา ประณีต คมชัด สีส้มำเสมอลดละเล่เนื้อหาทุกหน้าที่เป็นภาพรอยต่อสามารถพิมพ์ต่อภาพได้ตรงทุกภาพ

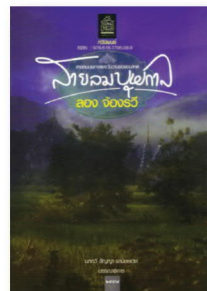
นอกจากนี้ ยังมีหนังสือที่ได้รับรางวัลชมเชยอีก 38 เรื่อง ได้แก่ สารคดี เรื่อง *ข้างลำรับมอญ* ประพันธ์โดย องค์ บรรจุน สำนักพิมพ์มติชน เรื่องเล่าจากยอद्यูเขาน้ำแข็ง ประพันธ์โดย ดาวเดี่ยวตาย บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) และ *เวียดนาม* แผ่นดินหลังสงคราม ในความงามและความหมาย ประพันธ์โดย ประชาคม ลุนาชัย สำนักพิมพ์อินสปายร์

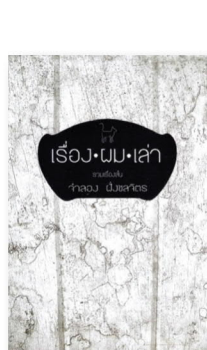
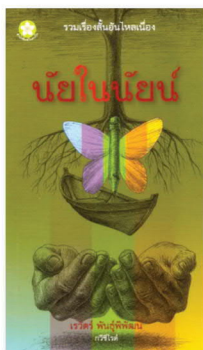
หนังสือนวนิยาย เรื่อง *กาหลมหรรทิก* ประพันธ์โดย ปราบต์ บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) *คง/กระ/พัน/ชาตรี* ประพันธ์โดย ประชาคม ลุนาชัย *ณ ดา* สำนักพิมพ์ และ *หยาดน้ำค้างพันปี* ประพันธ์โดย ชัยมัยกร แสงกระจ่าง สำนักพิมพ์คมบาง

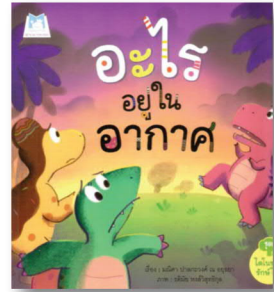
หนังสือกวีนิพนธ์ เรื่อง จดหมายรักจากหิ้งห้อย ประพันธ์โดย ไพวรินทร์ ขาวงาม
 แพรวสำนักพิมพ์ เมฆมิถุนายน ประพันธ์โดย สวรรค์ แสงบัลลังค์ บริษัท ฟอรัมเท
 แอสโซซิเอตส์ จำกัด และ สายลมบุพผกาล ประพันธ์โดย ลอง จ้องรี สำนักพิมพ์โรงนา
 บ้านไร่ พุทธศักราช 2557

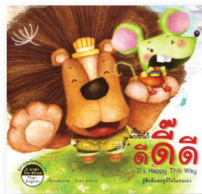
รวมเรื่องสั้น เรื่อง ชายแปลกหน้าในถ้อยคำนี้ ประพันธ์โดย จรรยา อำนางพันธุ์พงศ์
 ลายแฝดสำนักพิมพ์ นัยในนัยน์ ประพันธ์โดย เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ สำนักพิมพ์ในดวงใจ
 และ เรื่อง ผม เล่า ประพันธ์โดย จำลอง ผึ้งชลจิตร แมวบ้านสำนักพิมพ์

หนังสือสำหรับเด็กเล็ก อายุ 3 - 5 ปี เรื่อง *ใครๆ ก็ชอบข้าวเกรียบ* ประพันธ์โดย ดร.ชัตติยา ไชโย สำนักพิมพ์คิดส์บวก *ช้างน้อยน่ารัก* ประพันธ์โดย บุษพา เรืองรอง สำนักพิมพ์ประกายการพิมพ์ลิซซิ่ง และ *อะไรอยู่ในอากาศ* ประพันธ์โดย มณิศา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา สำนักพิมพ์แฮปปี้คิดส์

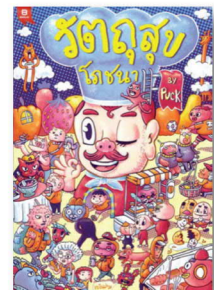
หนังสือสำหรับเด็ก อายุ 6 - 11 ปี (บันเทิงคดี) เรื่อง *ตุ๊กตาของชาลี* ประพันธ์โดย ขวัญจิตต์ เนียมเกตุ บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด เป็นแบบนี้ก็ดีดีดี *It's Happy This Way* ประพันธ์โดย รัตนา คชนาถ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด *ลุงโทนกับปิ่น* ประพันธ์โดย ปรีดา ปัญญาจันทร์ สำนักพิมพ์คิดส์บวก และหนังสือสำหรับเด็ก อายุ 6 - 11 ปี (สารคดี) เรื่อง *ไก่ไข่* ประพันธ์โดย รัตนา โพธิ์รัชต์ นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

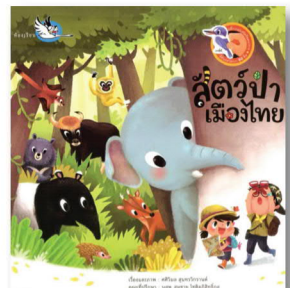
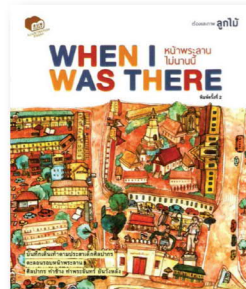
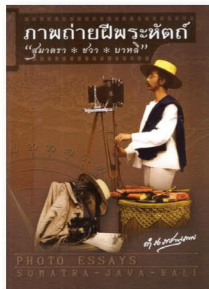
หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 - 18 ปี (บันเทิงคดี) เรื่อง **เจ้าเอ๋ย...เจ้ากรง** หัวจุก ประพันธ์โดย ชิต ชยากร นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ **ต้นไม้ที่มีชื่อว่า “ความสุข”** THE TREE OF HAPPINESS ประพันธ์โดย กิ่งกาญจน์ ศรีปริยญาศิลป์ สำนักพิมพ์ บิ๊กแบร์บุ๊คส์ **ร่มไม้หนึ่งซึ่งเราตัวเล็ก** ประพันธ์โดย ปันนารีย์ สำนักพิมพ์แพรวเยาวชน หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 - 18 ปี (สารคดี) เรื่อง **ถนนสายฤดูใบไม้ผลิ Australia Spring Ways** ประพันธ์โดย ดินกานต์ สำนักพิมพ์บันลือบุ๊คส์ **เพลงของโลกและของเรา** ประพันธ์โดย ศุภาศิริ สุพรรณเภสัช สำนักพิมพ์มติชน **เมื่อคิดให้โลกนี้ตลาด** ประพันธ์โดย จิราภรณ์ วิหาว สำนักพิมพ์บัน และหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12 - 18 ปี (บทร้อยกรอง) เรื่อง **บนผืนแผ่นดินไทย** ประพันธ์โดย สิทธิเดช กนกแก้ว สำนักพิมพ์ร้อยแก้ววรรณกรรม

หนังสือการ์ตูน และ หรือนิยายภาพทั่วไป เรื่อง พระเตมีย์ พระมหานก และสุวรรณสาม ประพันธ์โดย โอเม รัชเวทย์ สำนักพิมพ์อมรินทร์คอมมิกส์ มะม่วง กับมาม่า ประพันธ์โดย วิศุทธิ์ พรนิมิต สำนักพิมพ์บัน วัตถุประสงค์โกชนา ประพันธ์โดย ไตรภัก สุภวัฒนา (Puck) บริษัท บันลือ พับลิเคชั่นส์ จำกัด และหนังสือการ์ตูน และ หรือนิยายภาพสำหรับเด็ก เรื่อง เณรแก้วกับน้อยไขยา ผจญภัยโลกแฟนตาซี ตอน อัจฉรย์ร่างกาย ประพันธ์โดย สวนโมกข์กรุงเทพ นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ เดอะ ฟรี้ก เทลส์ THE FREAK TALES ประพันธ์โดย วศิน รตนธงชัย (WASIN) บริษัท บันลือ พับลิเคชั่นส์ จำกัด และ วิถีธรรมตามรอยพ่อ ประพันธ์โดย ปรีดา ปัญญาจันทร์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หนังสือสวยงามทั่วไป เรื่อง จดหมายเหตุการบูรณปฏิสังขรณ์เทวสถานสำหรับ
 พระนคร ประพันธ์/จัดทำคำบรรยายประกอบภาพโดย พระมหาราชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ
 (ชวิน รังสิพราหมณกุล) และคณะ บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (หนึ่งในกลุ่ม
 บริษัททีม) ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ สุมาตรา-ชวา-บาหลี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ประพันธ์/จัดทำคำบรรยายประกอบภาพโดย ม.ร.ว.รณนิยฉัตร
 ดิศกุล และพินิจ หุตะจินดา สำนักพิมพ์แสงดาว หน้าพระลานไม่นานนี้ WHEN I
 WAS THERE ประพันธ์/จัดทำคำบรรยายประกอบภาพโดย ลูกไม้ สำนักพิมพ์บัน
 และหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก เรื่อง บ้านแสนสุข ประพันธ์/จัดทำคำบรรยาย
 ประกอบภาพโดย เกวลิน ชุ่มช่างทอง สำนักพิมพ์โลกหนังสือ रामเกียรติ์ สุ่มหาสงคราม
 ประพันธ์/จัดทำคำบรรยายประกอบภาพโดย รัตนา คชนาถ สำนักพิมพ์ห้องเรียน
 สัตว์ป่าเมืองไทย ประพันธ์/จัดทำคำบรรยายประกอบภาพโดย ศศิวิมล สุนทรวิภานต์
 สำนักพิมพ์ห้องเรียน

หลักการสอนโดยใช้
กระบวนการเรียนรู้
จากประสบการณ์จริงแบบติดทน
"Retention Learning Process"

โดย...สวัสดี วรรณศิลป์
โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้าน เชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมอื่นๆ การจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการได้ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาหรือ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ของผู้เรียนได้เต็มที่ เห็นความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ การสอนหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอน ควรคำนึงถึงและเน้นการปฏิบัติตามแนวคิดให้มากที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และเพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งร่วมกัน รับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำหลักสูตรตามแนวคิดหลักสูตร อิงมาตรฐาน คือ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เต็มตามศักยภาพ

แต่จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จและยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในระดับ ประถมศึกษา สมจิต ชิวปรีชา (2529, หน้า 28) ได้กล่าวไว้ว่า ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธี

การสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิด ครูไม่เห็นความจำเป็นในการใช้สื่อการเรียนการสอน อีกทั้งการสอนมักมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์มากกว่ากระบวนการ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจถึงกระบวนการและขาดความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในบทเรียน ขาดทักษะการคิด นักเรียนคิดและแก้ปัญหาไม่เป็น ทำแบบฝึกหัดไม่ได้ รวมทั้ง กมล ภูประเสริฐ (2539, หน้า 15) กล่าวว่าครูส่วนใหญ่ยังไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาเนื่องจากเงื่อนไขต่างๆ เช่น ห้องเรียนยังใช้กระดานดำเป็นหลัก อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ไม่ทันสมัย สื่อส่วนใหญ่ครูใช้และไม่ได้ให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วม การเรียนการสอนยังยึดแบบเรียนเป็นหลักทำให้เด็กไม่มีโอกาสศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยในการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการเรียน จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่ครูจัดไว้ให้มากที่สุด นักเรียนเป็นผู้มีบทบาท เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน น้อมศรี เคท (2537 หน้า 55) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นในทุกกลุ่มประสบการณ์ควรมุ่งเน้นในการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาความรู้ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีความสุขในการเรียนด้วย ถ้าครูได้คำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะทำให้การเรียนมีความหมายต่อนักเรียนมากขึ้น

ผู้เขียนซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และพบว่าหลักการที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับหลักการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน หรือที่เรียกว่า “Retention Learning Process” ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาส

ทำกิจกรรมด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ครูจัดไว้ เป็นรูปแบบการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนและลืมได้ยาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองในสภาพจริงทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ครูต้องมีเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากในเนื้อหาวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีผู้นำวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน หรือที่เรียกว่า “Retention Learning Process” นี้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย เพื่อช่วยให้ครูมีแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน จนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน หรือที่เรียกว่า “Retention Learning Process” มีจำนวนทั้งสิ้น 6 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยใช้สื่อ การใช้สื่อ ICT ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง นักเรียนสามารถแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ มีทักษะกระบวนการ นักเรียนจะหาข้อมูลเป็นกลุ่มเพื่อนำมาวิเคราะห์ รวบรวมองค์ความรู้ ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม

กิจกรรมที่ 2 การเรียนรู้จากการสร้างชิ้นงาน กิจกรรมนี้นักเรียนสามารถสร้างชิ้นงานด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา สามารถสร้างเกมปริศนา รวบรวมโจทย์ปัญหาแปลกๆ แล้วค้นคว้าหาวิธีแก้ปัญหา วิธีนี้นักเรียนจะฝึกการปรับปรุงงานและแก้ไขงานด้วยตนเองให้ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้จากการทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะ จะมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ศึกษาด้วยตนเอง แทรกเกมและเพลงเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสุข สนุกสนาน มุ่งเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจที่จะใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน

กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เกิดองค์ความรู้เด่นชัดจากในห้องและนอกห้องเรียน รวมถึงรู้จักตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

กิจกรรมที่ 5 การเรียนรู้จากการเรียนแบบโครงงาน การเรียนรูแบบนี้ ส่งเสริมและฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง คิดแก้ปัญหาโดยนำความรู้ จากเนื้อหาสาระแต่ละวิชามาศึกษาทำโครงงาน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมที่ 6 การเรียนรู้จากการนำสิ่งที่เรียนมาออกแบบและประดิษฐ์ โดย กิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมนี้ เป็นการสร้างสรรค์ความรู้มาทำสื่อการเรียนการสอน ออกแบบประยุกต์ใช้ บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้และฝึกทักษะของนักเรียน นักเรียนนำความรู้มาออกแบบเป็นชิ้นงาน และมีความคงทนในการจำ

ขั้นตอนการใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process)

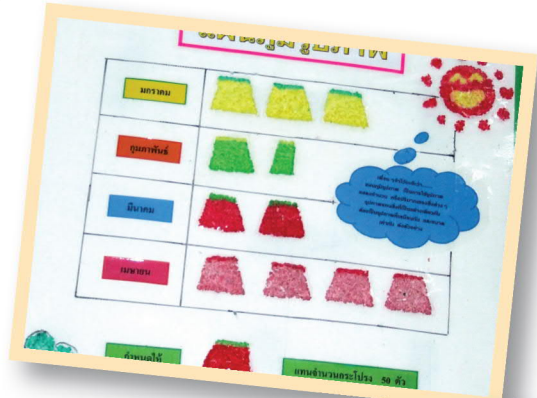
ขั้นตอนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process) มาใช้ในห้องเรียนนับเป็นเทคนิคและวิธีการที่ครูผู้สอนจะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และมีความสนุกสนานในการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนจึงควรทราบถึงวิธีการที่จะนำไปใช้ โดยการสอนกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process) โดยนำหลักการไปเขียนในแผนการจัดการเรียนรู้ มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ครูนำเข้าสู่บทเรียน โดยการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน การเล่าเรื่องสรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้

นักเรียนได้เรียนรู้ การแนะนำรูปแบบ
ของกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์
จริงแบบติดทน (Retention Learning
Process) ประสบการณ์ ข้อมูล ความ
เข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจกับกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ บทบาท
นักเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (ใช้
กระบวนการเรียนรู้แบบติดทน “Retention
Learning Process”) ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละ
คนแต่ละกลุ่มจะเริ่มปฏิบัติตามกิจกรรม
ที่ระบุไว้ ตามบทบาทที่ได้รับ การศึกษา
ข่าวสารข้อมูลจากวัสดุอุปกรณ์ที่กำหนด
ให้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ การหา
ข้อมูลเพิ่มเติม การได้รับผลคะแนนตาม
กระบวนการแต่ละขั้นตอน การอภิปราย
การศึกษาร่วมกัน การหาข้อตกลง
วิธีการ แผนงานที่ใช้ในการศึกษา ฯลฯ
ในระยษนี้ครูจะเป็นผู้ช่วยในเรื่องของการ
ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ กำหนดกติกา
กฎเกณฑ์ที่ใช้ การให้คะแนน ครูไม่ควร
เข้าไปขัดหรือห้ามกระบวนการศึกษาของ
นักเรียนไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม แต่ควรสังเกต
หรือจดบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้
ในการวิเคราะห์และอภิปรายในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน นักเรียนสามารถสร้างชิ้นงานด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา สามารถสร้างเกมปริศนา รวบรวมโจทย์ปัญหาแปลกๆ แล้วค้นคว้าหาวิธีแก้ปัญหา วิธีนี้นักเรียนจะฝึกการปรับปรุงงานและแก้ไขงานด้วยตนเองให้ดีขึ้น การเรียนรู้จากการทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะ จะมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ศึกษาด้วยตนเอง แทรกเกมและเพลงเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน มุ่งเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจที่จะใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง คิดแก้ปัญหา โดยนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาศึกษาทำโครงการ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สร้างสรรค์ความรู้มาทำสื่อการเรียนการสอน ออกแบบประยุกต์ใช้บูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และฝึกทักษะของนักเรียน นักเรียนนำความรู้ออกแบบชิ้นงานและมีความคงทนในการจำ

ขั้นที่ 5 สรุปความคิดรวบยอด เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ครูควรให้นักเรียนได้ทบทวน และวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์และกติกา การวางแผนเงื่อนไขที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ แล้วนำมาเสนอเป็นโครงการหรือชิ้นงาน เปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาร่วมกัน ครูควรเพิ่มเติมข้อสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อเสริมการอภิปรายของนักเรียนในขั้นนี้ด้วย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process) ข้างต้น เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะอภิปรายบทเรียนร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือสนับสนุนกัน เพื่อให้ได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน หรือที่เรียกว่า “Retention Learning Process”

กิจกรรมที่ **1** การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยใช้สื่อ

กิจกรรมที่ 2 การเรียนรู้จากการสร้างชิ้นงาน

กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้จากการทำแบบฝึกหัดเสริมทักษะ

กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 5 การเรียนรู้จากการทำโครงงาน

กิจกรรมที่ 6 การเรียนรู้จากการนำสิ่งที่เรียนแล้วไปออกแบบประดิษฐ์

การจัดบรรยากาศในห้องเรียนและการพัฒนาผู้เรียน

จากบทความที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process) เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบติดทน (Retention Learning Process) มาใช้ในการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะได้รับความรู้ทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนระดับชั้นที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ให้ประสบการณ์แก่นักเรียนในด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวางแผน การทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการสอนกระบวนการมากกว่าการให้ข้อเท็จจริง ช่วยทำให้แก้ปัญหาและความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนที่ไม่สามารถจะจัดการสอนให้นักเรียนเข้าใจได้ด้วยวิธีใช้แบบเรียนและวิธีบรรยายหรือวิธีสอนอื่นๆ ช่วยให้นักเรียนได้พบและรู้จักแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นนักเรียนให้เข้าร่วมในสถานการณ์อย่างกระตือรือร้น นักเรียนรู้จักคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองในสภาพจริง ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เกิดการเรียนรู้ที่คงทนและลืมได้ยาก เป็นความจำที่ยั่งยืน

จิตศึกษากับการพัฒนา ปัญญาภายใน

..... โดย...กัมพล เจริญรักษ์

..... ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย

..... สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

เป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษา คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ สู้ผู้รู้และผู้เป็น ที่เห็นได้จากการมีวิธีคิด มีจิตสำนึกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตอนที่ยังไม่รู้ และเกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่จากสภาพสังคมปัจจุบันจะพบกับสารพันปัญหาที่มีอิทธิพลความรุนแรงระดับโลกที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ เช่น ภาวะโลกร้อน เป็นต้น ส่วนปัญหาความแตกต่างทางความคิดทางด้านการเมืองจนกลายเป็นความแตกแยกก็เป็นปัญหาที่พบได้ทั้งในระดับประเทศ และในระดับบุคคลก็ยังพบว่าคนในยุคนี้ “ทุกข์ง่าย สุขยาก” ทั้งนี้ล้วนเกิดขึ้นมาจากการที่ปัจเจกบุคคลขาดสำนึกที่ดีและขาดซึ่งความตระหนักถึงภาวะหน้าที่ของตนที่มีต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งในธรรมชาติ พอกล่าวถึงสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และโจทย์การศึกษาแบบไทย ไม่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียนได้ตามการเปลี่ยนแปลง คงมีคำถามตามมาว่า “จะอย่างไร” และ “มีวิธีการอย่างไร” กระบวนการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเน้นให้ผู้เรียนอยู่กับความจริงสูงสุด ที่เมื่อเข้าถึงแล้วจะก่อให้เกิดอิสรภาพความสุข ความรักเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ อันเป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การศึกษาเช่นนี้จึงเป็นการศึกษาที่ต้องพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม เป็นการพัฒนาปัญญาภายในเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และส่งผลต่อชีวิตด้านในของผู้เรียนจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านจิตศึกษา คือ การพัฒนาปัญญาภายใน เป็นอีกหนึ่งในวิธีการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะพิเศษ คือ มุ่งไปที่การพัฒนาชีวิตโดยการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก จากรากฐานของการปฏิบัติฝึกฝนจริง การสร้างความเป็นชุมชนและวิถีชุมชน การใช้จิตวิทยาเชิงบวกและผ่านกิจกรรมจิตศึกษา

จิตศึกษากับการพัฒนาปัญญาภายใน

จิตศึกษา คือ การพัฒนาปัญญาภายในหรือความฉลาดด้านใน หมายรวมถึง ความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Quotient : SQ) และความฉลาดทางด้านอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ซึ่งได้แก่ การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (รู้ตัว) และผู้อื่น การเห็นคุณค่าในตัวเอง คนอื่น และสิ่งต่างๆ เพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและมีความหมาย การอยู่ด้วยกันอย่างภราดรภาพ ยอมรับในความแตกต่าง เคารพและให้เกียรติกัน การมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม อยู่อย่างพอดีและพอใจได้ง่าย การมีสติอยู่เสมอ รู้เท่าทันอารมณ์เพื่อให้รู้ว่าต้องหยุดหรือไปต่อกับสิ่งที่กำลังเป็นอยู่ มีความคิด สามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ การเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสิ่งต่างๆ นอบน้อมต่อสรรพสิ่งที่เกื้อกูลกันอยู่ และการมีจิตใหญ่ มีความรักความเมตตาตามสากล (วิเชียร ไชยบัง.2554)

สอดคล้องกับ ศ.นพ.ประเวศ วะสี กรรมการที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของศูนย์จิตตปัญญาศึกษา ได้ให้แนวคิดเรื่องจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า “จิตตปัญญาศึกษา คือ การศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง เกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติ เช่น การทำงาน ศิลปะ โยคะ ความเป็นชุมชน การเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม สุนทรียสนทนา การเรียนรู้จากธรรมชาติ และจิตตภาวนา เป็นต้น” และสอดคล้องกับแนวคิดของ นพ.งยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2555) กล่าวว่า จิตตปัญญาเป็นส่วนสำคัญของความสุขที่ยั่งยืน เพราะคุณสมบัติที่สำคัญก็คือความสามารถในการปล่อยวาง เนื่องจากเข้าใจถึงธรรมชาติของจิตของเราและสิ่งต่างๆ รอบตัวเราว่าเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนไป จึงไม่ต้องยึดติดในความเป็นตัวเราของเรา ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เราเกิดความทุกข์ จิตตปัญญาจึงเป็นความสุขระดับสูง เรื่องของความสุขของบุคคลจากการพัฒนาจิตจนเกิดจิตตปัญญานั้น ได้มีการศึกษาวิจัยอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสมอง โดยส่วนใหญ่ของวิธีการพัฒนาจิตก็ดัดแปลงมาจากศาสตร์ทางตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกสมาธิและการฝึกสติในพุทธธรรม ปัจจุบันได้พบว่าเมื่อครูใช้กระบวนการจิตศึกษาเพื่อขัดเกลาเด็ก ในขณะเดียวกันนั้น ครูก็ได้ขัดเกลาความฉลาดด้านในของตนเองไปด้วย “จิตศึกษา” จึงกลายเป็นส่วนสำคัญของโรงเรียนในการพัฒนาครู เพื่อยกระดับจิตวิญญาณของครูให้มี “หัวใจของความเป็นครู” อย่างแท้จริง ส่วนในตัวเด็กกระบวนการจิตศึกษาได้ยกระดับความฉลาดด้านจิตวิญญาณ และความฉลาดด้านอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของสรรพสิ่ง การน้อมนำสิ่งที่ดีงามเข้าไปสู่จิตใจสำนึก ทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้อยู่ในภาวะคลื่นสมองต่ำเพื่อให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ (วิเชียร ไชยบัง.2555)

กระบวนการทัศน์ของจิตศึกษากับการพัฒนา โรงเรียน

โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย อำเภอ
กันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแนวคิด
และกระบวนการพัฒนาทั้งครูและเด็กให้เกิด
การเรียนรู้และองงามด้านความฉลาด
ทางด้านอารมณ์ และความฉลาดด้าน
จิตวิญญาณ โดยใช้กระบวนการที่เรียกว่า
“จิตศึกษา” มาประยุกต์ใช้ที่โรงเรียนใน
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จนถึง
ปัจจุบัน ซึ่งใช้กระบวนการทัศน์ของจิตศึกษา
3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การสร้างความเป็น ชุมชนและวิถีชุมชน

การสร้างความเป็นชุมชนและวิถี
ชุมชน เริ่มตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อม
ภายในโรงเรียนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการ
เรียนรู้ของนักเรียน มีครูที่เป็นกัลยาณมิตร
ที่คอยเกื้อหนุนให้คำแนะนำและให้ความรัก
ความเมตตาเสมอ ความรู้สึกปลอดภัยของเด็ก
มีแรงจูงใจเชิงบวก โรงเรียนเริ่มสร้างวัฒนธรรม
องค์กรที่ดี มีการปฏิบัติในวิถีโรงเรียน จะ
ต้องทำอย่างมีความหมาย มีเหตุผลและ
คงเส้นคงวา ในขณะเดียวกันโรงเรียนยังต้อง
ตระหนักอยู่เสมอว่าผู้ปกครองนักเรียนทุกคน

มีส่วนเกื้อกูลต่อความก้าวหน้าของเด็ก การสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย จะช่วยให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาในเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรม ในที่สุดผู้ปกครองจะเข้ามามากขึ้น พร้อมที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโรงเรียน เมื่อผู้ปกครองได้เรียนรู้วิถีชุมชนโรงเรียนจากบทเรียนที่เกิดขึ้นจริงภายในโรงเรียน ผู้ปกครองก็น่ากลับไปสู่ชุมชนจริงของตนเอง

กระบวนการ “จิตศึกษา” กับการพัฒนาปัญญาภายในของโรงเรียน จะต้องมีการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นวิถีชุมชน ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรยได้กำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทุกวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 15.15 น. เป็นต้นไป ในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้เรียกว่า PLC หรือ Professional Learning Community ครูและครูเรียนรู้ไปด้วยกัน ครูไม่จำเป็นต้องเก่งตั้งแต่แรก ครูสามารถรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูพัฒนาตนเองด้วยการสร้างชุมชนวิชาการ PLC อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็น PLC ในกลุ่มสาระวิชาในโรงเรียน ข้ามโรงเรียน

ข้ามเขต ข้ามจังหวัด หรือในอินเทอร์เน็ต สำหรับครู ครูจะเห็นคุณค่าของตนเอง คุณค่าของวิชาชีพครู มีความสุขที่ได้เห็นนักเรียนพัฒนา เข้าถึงสุขภาวะทางจิตวิญญาณ และเข้าถึงจิตวิญญาณความเป็นครู

ประการที่ 2 การใช้จิตวิทยาเชิงบวก

กรอบคิดทางจิตวิทยาเชิงบวก คือ ศรัทธาในความดีงามของมนุษย์และบ่มเพาะผู้เรียนให้มีคุณค่าที่งดงามซึ่งมีอยู่แล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น โดยปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน โดยมีหลักอยู่สองประการ คือ สิ่งที่ควรลดหรือเลิก และสิ่งที่ควรทำ ดังนี้

สิ่งที่ควรลดหรือเลิก ได้แก่

ลดการเปรียบเทียบ ครูไม่ควรเปรียบเทียบเด็กๆ ไม่ว่าจะโดยการพูดหรือการกระทำ เพราะไม่มีใครอยากถูกเปรียบเทียบว่าตนเองเป็นผู้ที่ด้อยค่ากว่า เด็กทุกคนแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเป็นธรรมชาติของตนเอง จึงไม่ควรเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ต้องแก้ไขของเขากับคนอื่น

ลดการตีค่า การตัดสิน และการชี้โทษ เด็กทุกคนทำชิ้นงานออกมาตามศักยภาพของตนเองอย่างไม่เสแสร้ง งานที่ออกมาจะบอกถึงสิ่งที่เด็กรู้ สิ่งที่เข้าใจหรือความสามารถของเด็ก ครูมีหน้าที่ต้องรู้ว่ายังเหลือส่วนใดบ้างที่เด็กแต่ละคนยังไม่เข้าใจ หรือยังไม่มีความสามารถ เพื่อจะได้ช่วยยกระดับเรื่องนั้นให้สูงขึ้น คำว่า “ศักยภาพที่สูงขึ้น” ไม่ได้มีขีดจำกัด ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีเกณฑ์ใดๆ มาจับในการประเมินหรือการตัดสิน

ลดการสร้างภาพของความกลัวเพื่อการควบคุม ความกลัวกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนอมิกดาลา ทำให้เด็กเข้าสู่โหมดปกป้อง หลบหลีกจากสิ่งที่จะทำให้เจ็บปวด สิ่งคุกคาม หรือภัยอันตราย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เพราะทำให้เด็กไม่กล้าเผชิญกับสิ่งนั้น

สิ่งที่ควรทำ ได้แก่

การปรับพฤติกรรมเชิงบวก พฤติกรรมด้านลบที่แสดงออกมานั้นอาจสืบเนื่องมาจากการทำงานของสมองส่วนอมิกดาลา ซึ่งจะแสดงออกอย่างอัตโนมัติเมื่ออยู่ในภาวะกังวล ตระหนกหรือกลัว ทั้งนี้เพื่อปกป้องตนเอง ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยอารมณ์ทางบวกหรือด้านของความดีงามมาจากการทำงานของสมองส่วนหน้า แต่ด้วยการทำงานของสมองสองส่วนที่เป็นปฏิภาคกัน นั่นคือ เมื่อสมองส่วนหน้าทำงาน สมองส่วนอมิกดาลาจะไม่ทำงานหรือแบบตรงกันข้าม เราจึงมีโอกาที่จะฝึกฝนให้สมองส่วนหน้าได้ทำงานเพื่อให้ได้กฯ ได้แสดงออกด้านบวกหรือด้านดีงามมากยิ่งขึ้น โดยเด็กรู้ตัว ให้การเรียนรู้และให้การฝึกฝน (วิเชียร ไชยบัง.2554)

ประการที่ 3 การจัดกระทำผ่านกิจกรรมจิตศึกษา

โรงเรียนได้จัดกระทำผ่านกิจกรรมจิตศึกษา ในคาบเวลาของ “จิตศึกษา” ในภาคเช้าของทุกวัน กล่าวคือ หลังเข้าแถวเคารพธงชาติเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยใช้เวลา 8.30 - 8.50 น. ประมาณ 20 นาที ในภาคเช้าก่อนการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาอื่นทุกวัน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างกิจกรรม เช่น

กิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างพลังสงบให้เกิดความสงบภายในและการผ่อนคลาย เช่น ขณะทำกิจกรรมเปิดเสียงดนตรีที่มีลักษณะของคลื่นความถี่ต่ำ เพื่อเหนี่ยวนำคลื่นสมองของเด็กให้มีความถี่ต่ำลง การทำโยคะเพื่อบริหารอวัยวะภายในและเพื่อบริหารลมหายใจ ให้ได้อยู่กับลมหายใจ หรือแม้กระทั่งการนวดตัวตนเองหรือนวดกันและกัน เพื่อส่งความรู้สึกดีต่อกัน

ส่วนการทำ Body Scan เพื่อการผ่อนคลายแบบลึกและบ่มเพาะสิ่งที่ดีงามในจิตใต้สำนึกนั้น จะใช้เวลาต่างจากกิจกรรมจิตศึกษาอื่น คือ ทำกิจกรรมก่อนเข้าเรียน ในภาคบ่ายช่วงเวลา 12.55 - 13.15 น. (ประมาณ 20 นาที)

กิจกรรมที่มุ่งให้เกิดสติเพื่อให้เด็กได้มีความชำนาญในการกลับมารู้ตัวได้เสมอๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เด็กรู้เท่าทันอารมณ์และการกระทำที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละขณะ เพื่อจะได้รู้ว่าควรหยุดหรือดำเนินกิจกรรมนั้นต่อ เช่น การเดินตามรอยเท้า การเดินต่อเท้าตามเส้นตรง Brian Gym โยคะ เป็นต้น

กิจกรรมฝึกสมาธิหรือการจดจ่อ ให้เด็กมีความสามารถในการคงสมาธิได้ยาวนานเพื่อกำกับความเพียรทั้งการเรียนรู้และการทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผล เช่น กิจกรรมส่งน้ำ ส่งเทียน ต่อภาพจากผลยางพารา การพับกระดาษ เมล็ดผักในท้องถื่นแล้วเล่าเรื่องต่อ

กิจกรรมที่มุ่งบ่มเพาะพลังความรักความเมตตา เช่น การไหว้กันและไหว้สิ่งต่างๆ การกอด การขอบคุณกันและขอบคุณสิ่งต่างๆ การยกย่องชื่นชมความดีงามของคนอื่นๆ เป็นต้น

ผลสะท้อนกลับจากครูที่ได้ทำ “จิตศึกษา”

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูทุกวันพฤหัสบดี (PLC) ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการมากขึ้น ครูทุกคนได้ปรับและจนความคิดกันมากขึ้น ผู้บริหารมีโอกาสดูแลแทรกความรู้ เทคนิค กระบวนการสอนเพิ่มขึ้นเมื่อเป็นผู้นำวง PLC ครูส่วนใหญ่จะเล่าให้ฟังว่าเด็กๆ จะเงียบลงมาก เริ่มที่จะคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักการรอคอยมากขึ้น คนที่ไม่กล้าพูดจะเริ่มพูด เพราะครูจะตั้งคำถามและให้เด็กคิด โดยเฉพาะคิดตามจินตนาการ ไม่มีถูกไม่มีผิด และเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้พูด ได้คิดตามความสามารถของเด็กเอง แรกๆ เด็กอาจจะไม่กล้าพูดทุกคน บางคนยังลอกคำพูดของเพื่อนอยู่ก็มี พอเริ่มไปไ้ระยะหนึ่งเด็กจะกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เด็กเริ่มมีความไว้วางใจครูมากขึ้น ส่วนตัวของครูเองเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และอยากเล่าให้ครูคนอื่นฟังในวง PLC จากสิ่งที่ตนเองทำแล้วประสบความสำเร็จ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้กระบวนการ “จิตศึกษา” ร่วมกันทุกสัปดาห์

สิ่งที่สังเกตเห็นจากกระบวนการ “จิตศึกษา” เช่น นักเรียนแต่ละคนมีความคิดที่แตกต่างและหลากหลาย รู้จักนักเรียนที่อ่านและเขียนไม่คล่อง เห็นพัฒนาการทางภาษาที่งดงามของเด็กๆ รู้จักนักเรียนแต่ละคนถึงความคิดและการมองสิ่งต่างๆ ที่ได้รับฟัง เกิดความสัมพันธ์ระดับรากระหว่างครูและนักเรียน เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย

ส่วนข้อเสนอแนะที่ครูให้ไว้ คือ กิจกรรมจิตศึกษาพอทำให้สักระยะหนึ่ง ถ้าไม่เปลี่ยนกิจกรรม เด็กจะชินและเริ่มเบื่อกิจกรรมนั้น ครูต้องคิดกิจกรรมที่หลากหลายในหนึ่งสัปดาห์ให้แตกต่างกันมากขึ้น เช่น วันแรกกิจกรรมทำให้สงบ วันที่สองโยคะ วันที่สาม Brain Gym วันที่สี่เดินกำกับสติ วันที่ห้าเล่นสนาม BBL (Brain Based Learning) เป็นต้น

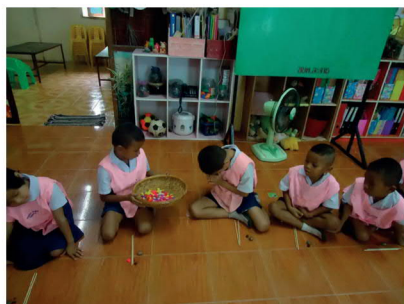

บทสรุป

“จิตศึกษา” หรือ “จิตปัญญาศึกษา” หรือ “จิตตปัญญา” หรือ “จิตสำนึกใหม่” หรือ “การพัฒนาปัญญาภายใน” จึงเป็นวาทกรรมที่นำให้คนในยุคปัจจุบันหันหน้าเข้าหาสัจธรรม ด้วยวิธีการที่สามารถเชื่อมโยงเอาคุณค่าของโลกวิชาการที่สอนให้คนชำนาญเรื่องการคิดวิเคราะห์ เรื่องนอกตัว ได้กลับเข้ามาหางาน ดุจจิต ซึ่งเป็นเรื่องข้างในตัวได้อย่างกลมกลืน เพื่อก้าวสู่หนทางแห่งความจริงและชีวิต ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ และการเปลี่ยนแปลงที่สร้างอิสรภาพ ความสุข ความรักอันไพศาลทั้งกับตน ผู้คนรอบข้าง ตลอดจนองค์กรและสังคมของมนุษยชาติที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติของจักรวาล

ถ้าให้การเรียนรู้ “จิตศึกษา” เพื่อบ่มเพาะปัญญาภายในให้กับเด็กๆ ตั้งแต่ต้น ก็อาจจะช่วยให้เด็กๆ ได้พบคำตอบของการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (รู้ตัว) และผู้อื่น การเห็นคุณค่าในตัวเอง คนอื่น และสิ่งต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิต อย่างมีเป้าหมายและความหมาย การอยู่ด้วยกันอย่างภราดรภาพ ยอมรับในความแตกต่าง เคารพและให้เกียรติกัน การมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม อยู่อย่างพอดีและพอใจได้ง่าย การมีสติอยู่เสมอ รู้เท่าทันอารมณ์เพื่อให้รู้ว่าต้องหยุด หรือไปต่อกับสิ่งที่กำลังเป็นอยู่ มีความคิดสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ การเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสิ่งต่างๆ นอบน้อมต่อสรรพสิ่งที่เกื้อกูลกันอยู่ และการมีจิตใหญ่ มีความรักความเมตตาตามหาศาล แต่นั่นก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ขอเพียงแค่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการที่มุ่งสร้างปัญญาภายในให้เกิดขึ้นแล้ว สิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นก็อาจจะเกิดขึ้นในสังคมไทยได้ไม่ยากเย็นนัก

เอกสารอ้างอิง

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิชาการ.คอม. จิตตปัญญาศึกษา การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. (ออนไลน์)
2552. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2556) จาก <http://vcharkarn.com/varticle/38633>

วิเชียร ไชยบัง. (2554). จิตศึกษากับการบ่มเพาะปัญญาภายใน.บุรีรัมย์ :
สำนักพิมพ์โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.

_____. (2555). ปาฏิหาริย์การศึกษา ณ โรงเรียนนอกกะลา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
บุรีรัมย์ : สำนักพิมพ์โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. (2555). การพัฒนาจิตตปัญญาในองค์กร Spiritua-
lity Development in Organization. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี :
บริษัท เอ.พี. กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.

วารสารวิชาการ

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวารสารวิชาการ

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาร่วมส่งบทความวิชาการ ด้านการศึกษา มาลงเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ (บรรณานุกรมอ้างอิง เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทความเท่านั้น) พร้อมภาพประกอบ

ส่งมาได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ตึก สพฐ.3 ชั้น 3 กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายกมล รอดคล้าย)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายรังสรรค์ มณีเล็ก)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายอนุสรณ์ พูเจริญ)

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : นางสุกัญญา งามบรรจง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นางศกุนตรา สุขสมัย

นางสาวพนิดา บัวมณี

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310

โทรศัพท์ : 0 2538 3022, 0 2538 0414 โทรสาร : 0 2539 3215

เว็บไซต์ : www.suksapan.or.th

“วิธีเพิ่มศักยภาพการทำงาน เพื่อเพิ่มคุณค่าให้คนทำงาน”

1. เพิ่มทักษะทางภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เพราะถือเป็นภาษาสากลที่ใช้กันได้ทั่วโลก คนที่ใช้ภาษาอังกฤษได้ ถือว่ามีโอกาสในการก้าวหน้าทางอาชีพมากกว่าคนที่ไม่สามารถใช้ได้เลย และหากคุณสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีอยู่แล้ว การฝึกฝนภาษาที่ 2 ภาษาที่ 3 อย่างภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น หรือภาษาอื่นๆ จะยิ่งช่วยเพิ่มคุณค่าให้คนทำงานได้เป็นอย่างดี

2. เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หลายคนอยากได้เงินเดือนที่เพิ่มขึ้นจึงเลือกเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องเลือกสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ เพราะหลายๆ บริษัทจะปรับฐานเงินเดือนให้ก็ต่อเมื่อพนักงานเลือกเรียนสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบเท่านั้น แต่ถ้าคุณสนใจที่จะเพิ่มศักยภาพให้ตัวเองแนะนำให้เลือกเรียนสาขาที่เป็นที่ต้องการในตลาด ไม่ว่าจะเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับ Digital Online, Animation, พลังงานทางเลือก เป็นต้น

3. มีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ เช่น job description ระบุไว้เป็นสิบข้อ แต่คุณทำได้เกินกว่านั้น หรือคุณเป็นนักการตลาด ที่สามารถคิดแคมเปญใหม่ๆ ได้ สามารถใช้โปรแกรมออฟฟิศในการนำเสนองานได้ดีเยี่ยม รวมทั้งสามารถใช้โปรแกรมกราฟิกในการทำตัวอย่างโบรชัวร์ หรือโพสต์เตอร์แคมเปญได้ด้วยก็จะถือเป็นการเพิ่มคุณค่าให้ตัวของคุณเอง

4. เพิ่มเดิมความสามารถ เรียนรู้ทักษะการทำงานเพิ่มเติม ซึ่งคุณควรเลือกเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่สามารถนำมาใช้ได้กับงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณทำงานด้านไอทีแต่ก็สามารถทำงานดีไซน์อย่าง Graphic, Application หรือ Infographic ได้ คุณเป็นตากล้องในสายงานบันเทิง แต่ก็สามารถตัดต่อวิดีโอ ถ่ายภาพ จัดการระบบเครื่องเสียงได้ อย่างนี้ถือเป็นการเพิ่มความสามารถพิเศษในตัวคุณเอง ทำให้มีศักยภาพการทำงานที่สูงขึ้นได้

5. หางานใหม่ เพราะการทำงานในที่เดิมๆ แบบเดิมๆ อาจจะไม่สามารถให้คุณพัฒนาศักยภาพในการทำงานได้มากพอ การหางานใหม่จะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และเพิ่มคุณค่าให้คนทำงานอย่างคุณ และการทำงานที่เดิมนั้นโอกาสในการปรับขึ้นเงินเดือนนั้น น้อยกว่าการสมัครงานใหม่ เพราะโดยปกติการปรับเงินเดือนจะอยู่ในอัตรา 3-10% แต่ในการเปลี่ยนงานนั้น จะได้เงินเดือนใหม่ที่สูงกว่า แต่ทั้งนี้ก็ต้องระวังเพราะการเปลี่ยนงานบ่อยๆ อาจจะทำให้ประวัติการทำงานของคุณไม่ดี บริษัทใหม่ที่กำลังจะไปสมัครอาจจะมองว่าทำไม่ถึงเปลี่ยนงานบ่อย ไม่มีความอดทนหรือเปล่า

